Straat Histories

Leuvense buurten in woord & beeld

Het Nieuw Kwartier

LEUVEN

EEUWENOUD SPRINGLEVEND

COLOFON

Redactie: werkgroep Straathistories Nieuw Kwartier
Jaak Brepoels, Marc Carnier, Kolet Janssen, Nikie Lapaire, Karol Verbeke

Eindredactie: Kolet Janssen, Erfgoedcel Leuven

Druk: Drukkerij Van der Poorten

Design en layout: Echo Design

Verantwoordelijke uitgever: Werkgroep Straathistories Nieuw Kwartier
p/a Nikie Lapaire, Weldadigheidsstraat 42, 3000 Leuven

Met dank aan: Lea De Bie, Mark D'hoker, Rikka De Roy, Erik Dubois, Ilse Geerinck, Eddy Macquoy, kapsalon De Phare (Eddy Swiggers), kapsalon Devos (Hendrik De Vries), Stadsarchief Leuven, Koninklijke Bibliotheek van België (handschriftenafdeling), uitgeverij Peeters, Jan Staes, Stef Steyaert en al wie ons illustraties en foto's bezorgde.

Coverfoto: Conscienceplein 1939 (c) Jos Van Istendael

Mei 2014

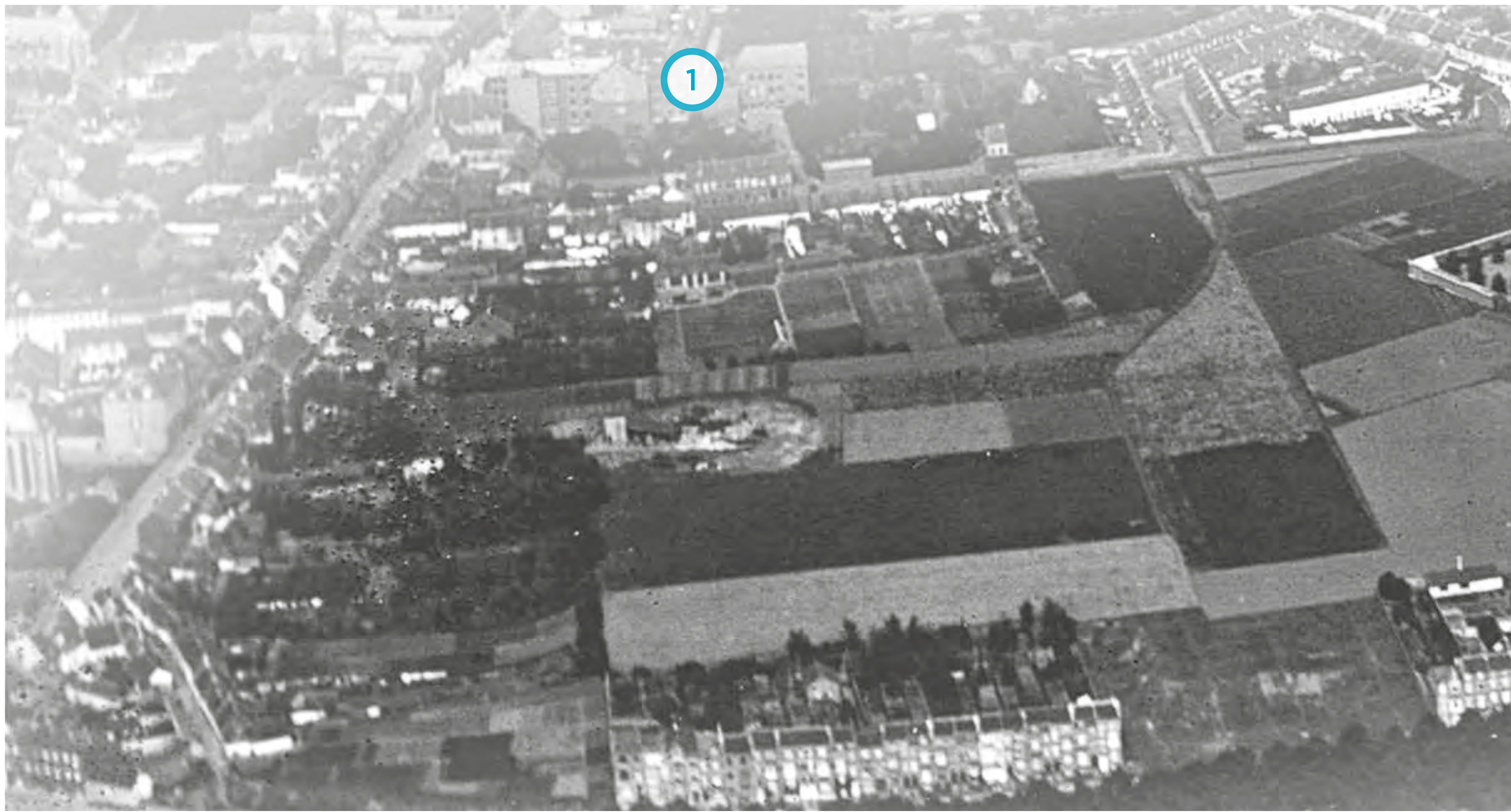
Tijdens de opmaak van deze brochure besliste het stadsbestuur het Conscienceplein van naam te veranderen. Voortaan is dat het Hoornplein. Om zuiver praktische redenen gebruikten we nog de oude benaming.

Inhoud

Initiatief van de werkgroep Straathistories Nieuw Kwartier,
met steun van de Erfgoedcel van de stad Leuven en de Vlaamse overheid.

Met steun van de
Vlaamse overheid

Luchtfoto uit 1920

Situering van de buurt

Stadsarchief Leuven

① Heilig Hartziekenhuis ② Appeltuin ③ Open School Campus Michotte ④ Parkpoort

Hoor je opeens een Leuvense straatnaam die je helemaal niet kent? Dan is de kans groot dat je die straat terugvindt in het Nieuw Kwartier. In die rustige woonbuurt zijn een heleboel lange en vooral korte straten met namen van min of meer bekende mensen die een band met Leuven hebben. Soms wonen mensen al jarenlang in Leuven zonder dat ze ooit in het Nieuw Kwartier zijn geweest. Toch ligt deze buurt binnen de vesten, vlakbij het centrum. Waar komt de naam 'Nieuw Kwartier' vandaan? Wat is er typisch voor die buurt? Hoe is ze ontstaan en wat leeft er nu? Om al die vragen te kunnen beantwoorden staken een aantal buurtbewoners de koppen bij elkaar. Ze ondervroegen tal van (ex-)buurtbewoners, consulteerden vroegere stadsplannen, doken in oude foto's, plunderden archieven en verzamelden zo een schat aan wetenswaardigheden, die ze bundelden in dit boekje. Zodat mensen nooit meer de wenkbrauwen hoeven te fronsen als ze de naam 'Nieuw Kwartier' horen vallen. Veel leesplezier!

De Leuvense prentenatlas, Koninklijke Bibliotheek Brussel

De Naamsepoort getekend vanuit de Broekstraat. Dit zicht (16de eeuw) geeft een (overdreven!) beeld van de niveauverschillen.

1. Een buurt met weinig verleden

Het vicus Flamingorum of Vleminckxveld

In de 14de eeuw bouwde Leuven een tweede omwalling rond de stad. Die was zo ruim bemeten dat grote delen buiten de oude stadskern nog eeuwenlang als land- en

De Leuvense prentenatlas, Koninklijke Bibliotheek Brussel

De Parkpoort gezien vanuit de Parkstraat. De portierswoning werd in 1864 verkocht en afgebroken.

tuinbouwgrond in gebruik bleven, waaronder het Nieuw Kwartier. Het is een wijk – de naam zelf zegt het al – zonder veel verleden, zonder veel geschiedenis. Omdat het gebied pas in de 20ste eeuw werd bebouwd, vind je er geen kerken, kloosters of universitaire colleges terug. Het gedeelte tussen de Tiensestraat en de Naamsestraat werd in de middeleeuwen al Vleminckxveld genoemd. Die naam was een verwijzing naar de wevers, die de wijk hadden genomen uit het onrustige graafschap Vlaanderen en zich in de 14de eeuw buiten de eerste muur vestigden.

Op oude kaarten vinden we drie wegen terug, vaak niet meer dan karrensporen. De **Parkstraat** was een van de oudste wegen van Leuven. Deze veldweg gebruikte graaf Godfried met de Baard om naar zijn jachtgebied 'het Park' te gaan. In 1129 schonk hij zijn jachtgebied aan de norbertijnen om er een abdij op te richten. De Parkstraat liep toen door een volledig landelijke omgeving. Er was nauwelijks bebouwing. Er stond een pachtershoeve die vermoedelijk verbonden was met de abdij van Park. Het atelier van de beenhouwerij Van Calster is gevestigd in de vroegere stallen. Aan de overzijde lag tot in de 19de eeuw de

‘Quade (= kleine) Poel’, een drinkplaats voor vee. Daarnaast was een ‘bornput’ (waterput) voor gezinnen en een ‘Hoppecruythofken’ (een kruidentuintje). De put was omsloten door een muur en werd onderhouden door het stadsbestuur. In de 17de eeuw wentelde de stad het onderhoud van de Quade Poel af op de burgers. In 1719 sprak men van de ‘Swerten Poel’ omdat het onderhoud van het water te wensen overliet. De **Consciencestraat** stond toen vermeld als de Hoornstraat, ’het Hoornstraatje naar de poel’ en later als de Poelstraat. In 1838 werd de poel gedicht en keert de naam Hoornstraat terug, misschien als verwijzing naar een huis dat ‘De Hoorn’ heette. In het begin van de 19de eeuw was er in de Consciencestraat enkel wat bebouwing naar de Naamsestraat toe. Het straatje was nauwelijks ‘een stootkar breed, de vlooien konden er springen van de ene deur naar de andere’. De **Verkortingsstraat** lag in het verlengde van de Broekstraat in Heverlee en liet bewoners toe naar de parochiekerk van Sint-Kwinten te gaan zonder langs de drukke Naamsepoort te moeten.

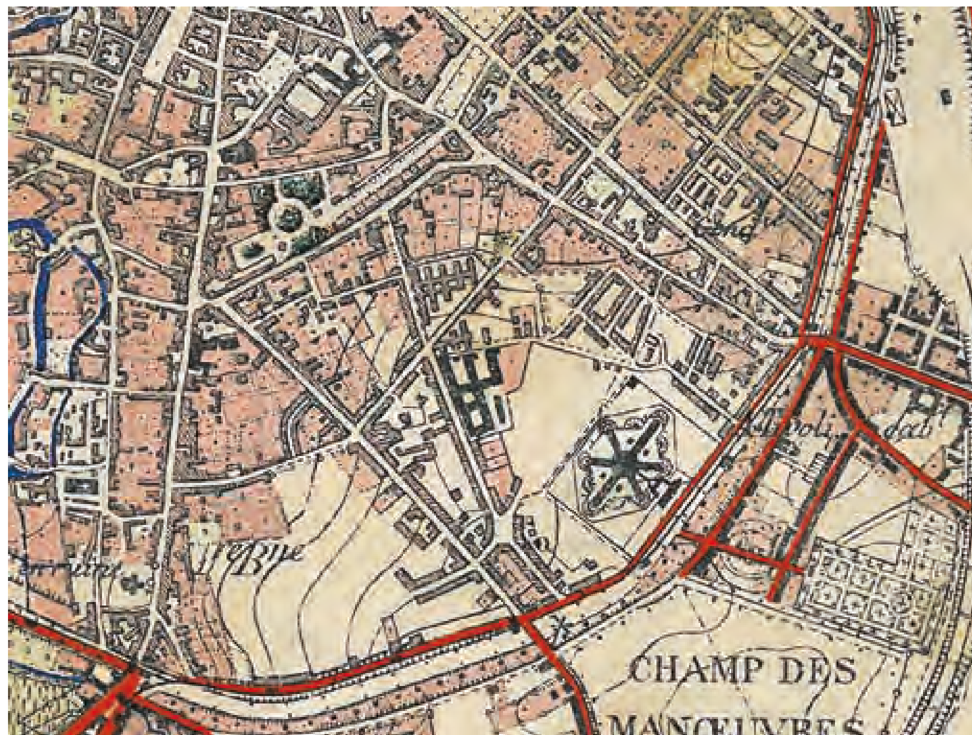
Koninklijke Bibliotheek Brussel

Kabinetskaart van Ferraris (ca. 1771-1778)

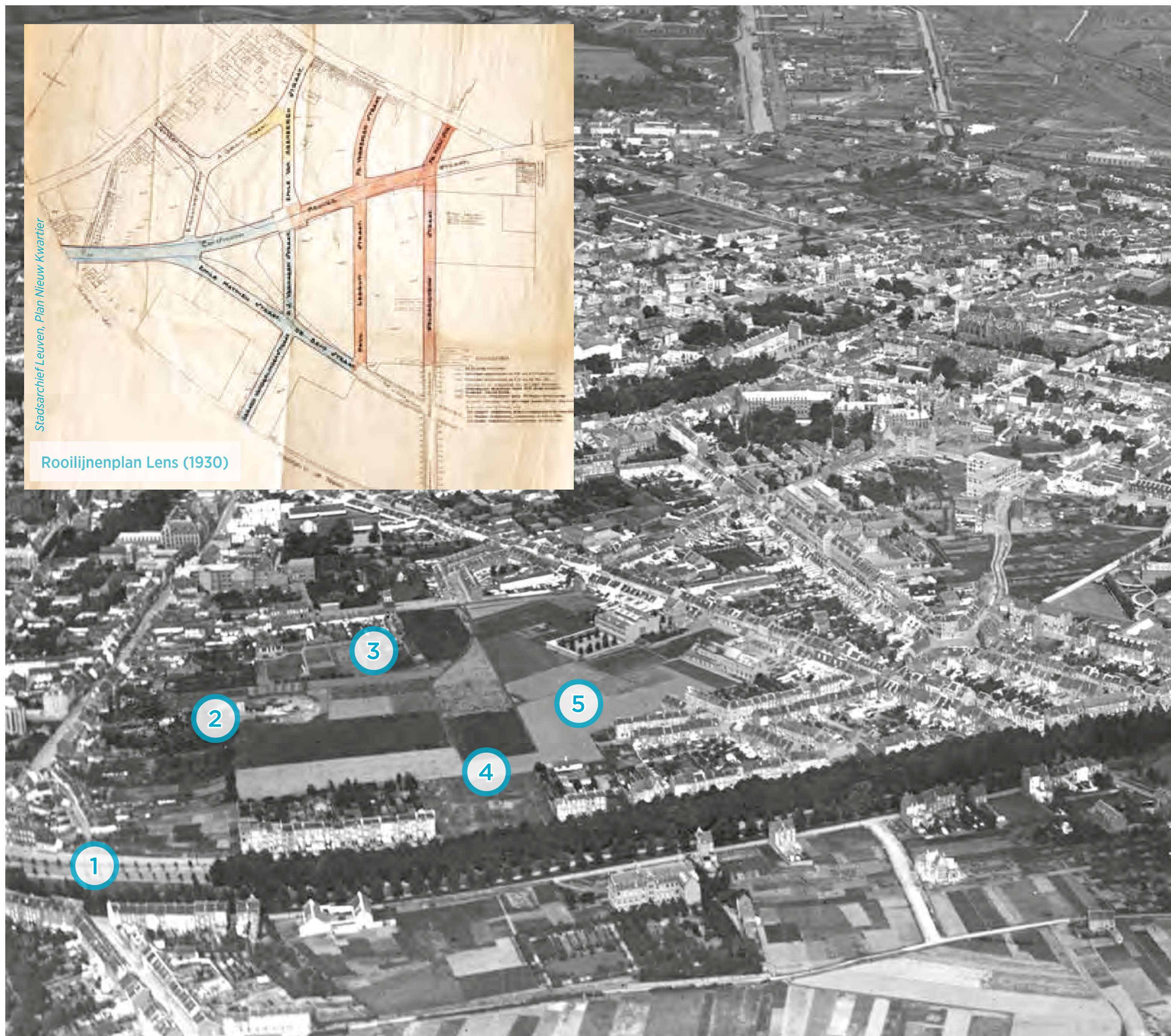
Stadsarchief Leuven

Stadsplattegrond van Jobard (ca. 1825)

Stadsarchief Leuven

Leuven begin 20ste eeuw

Stadsarchief Leuven, Plan Nieuw Kwartier

Rooilijnenplan Lens (1930)

Stadsarchief Leuven

Het Nieuw Kwartier, 1920

Een bodem van zand en kalksteen

Het Nieuw Kwartier ligt op een hoger gelegen gebied aan de zuidkant van Leuven (37,70 m boven de zeespiegel). Het gebied helt af van de vesten naar het centrum toe en van de Parkpoort naar de Naamsestraat en het Dijledal.

Stadsarchief Leuven

De Verkortingsstraat gezien vanuit de 'Kastanjeboulevard'. De aansluiting op de Naamsevest moest wijken voor de aanleg van de Meunierstraat.

De ondergrond bestaat uit diverse tertiaire lagen, de zogenaamde 'Formatie van Brussel' die omschreven wordt als ' bleekgrijs zand, kalkhoudend, soms fossielhoudend, met kiezel- en zandsteenbanken'. Deze dunne lagen kalksteen werden in de vorige eeuwen uitgegraven of uitgekapt. De harde steen werd gebruikt om wegen te verharden in de stad. Daarna werden deze lagen met zand terug opgevuld. Het zand zelf gebruikte men bij metselwerken en funderingen. Paard en kar waren de gebruikte vervoermiddelen. De bovenste laag was samengesteld uit leem en zand en geschikt voor tuinbouw. Het grondwater zit vrij diep, ca 13 m. Er moesten diepe putten gegraven worden om drinkwater te verkrijgen.

R. Uytterhoeven, Leuven weleer, dl. 6

De zandwinning in de zavelput

Stadsarchief Leuven

Het schutterslokaal van de wipvereniging La Concorde. Op de achtergrond de tuinzijde van de huizen Naamsestraat

Het 'ongerepte' Nieuw Kwartier (1919)

De uitgraving van het terrein met zicht op de stadsschool in de Weldadigheidsstraat en de achterzijde van de voormalige leger en rijkswachtkazerne Michotte in de Parkstraat. In het gerenoveerde gebouw is vandaag Open School gevestigd.

Sommige percelen van het Nieuw Kwartier moeten er in het begin van de 20ste eeuw als een zandgroeve hebben uitgezien.

'Het Nieuw Kwartier was vooral een open terrein, een open veld met gras en wildgroei en onkruid, met veel kuilen en weggetjes, sporen die hier en daar door het lopen werden gemaakt. Je kon binnendoor naar de Bayostraat, de Verhaghenstraat , de Lebrunstraat... Het Nieuw Kwartier was onbestaand, onbekend in Leuven, een eiland. Het was een heuvelachtig terrein met veel bulten en kuilen waar je kon fietsen of verstoppertje spelen. Het zand werd uitgegraven als er gebouwd werd. Het leger kwam oefenen op het terrein, meer aan de kant van de Lebrunstraat'.

(Simonne Aerts)

'In het begin van de 20ste eeuw was er op de plaats van het Nieuw Kwartier landbouwgrond. Kleine landbouwers bewerkten die gronden tot tegen de vest, waar nog geen huizen stonden aan deze kant. Later begon men daar de grond uit te graven en werd het de 'kalkput' of de 'zandput' genoemd. Dat zand werd gebruikt voor bouwwerven elders'.

(Marie-Thérèse Vanderveren)

Bij de ontsluiting van het Nieuw Kwartier heeft het hellend reliëf aanleiding gegeven tot verschillende wijzigingen van de plannen. Het niveau van de zandgronden moest opgevuld en genivelleerd worden naar de Naamsepoort toe, als de straten werden aangelegd. Toch zijn er in de tuinen van een aantal huizen enorme niveauverschillen te zien. Dat verklaart de bel-étage-woning met de garage en kelder op het gelijkvloers. De stad heeft in verschillende fasen rioolputten en riolering aangebracht vooraleer alles op te hogen om te verkavelen als 'Nieuw Kwartier'.

De eerste bebouwing

Vanaf het midden van de 19de eeuw ontstonden er vele 'gangetjes' in de omgeving van de invalswegen van de stad. Aansluitend op de Naamsestraat en de Parkstraat werden een twintigtal grotere of kleinere gangetjes volgestouwd met kleine huisjes bestaande uit hooguit twee kamers zonder voorzieningen, zonder 'huiske' of WC, tenzij op de gemeenschappelijke koer. Arbeiders die met de opkomst van de industrialisatie naar de steden trokken woonden er met hun gezin uit het zicht, afgesloten door een poort of in een klein doodlopend straatje zoals de Rapengang.

De burgerij maakten zich niet alleen zorgen over de arbeiderswijken als haarden van epidemieën, maar ook als broeinesten van sociale onrust. De bouw van de eerste arbeiderswoningen was het werk van filantropen, die wilden 'goed doen' voor de werkman. In 1880 was met dat doel de Van 't Sestichstraat verkaveld, maar de overheid zelf kwam amper tussenbeide omdat dit aanzien werd als concurrentie voor de privé-sector. In 1866 liep een vraag van het Leuvense Weldadigheidsbureau - de voorloper van de Commissie van Openbare Onderstand (COO) - tot mogelijke verkaveling van haar eigendommen rond de Parkstraat op niets uit. Aan het einde van de 19de eeuw kantelde de mentaliteit: behoorlijke huisvesting kon niet overgelaten worden aan speculerende grondeigenaars of op winst beluste huisjesmelkers. Het Weldadigheidsbureau was betrokken bij de Maatschappij voor de bouw van Werkmanswoningen. Het dubbele moto van het beschermcomité luidde "Fournir à la classe ouvrière, à bon marché, des habitations salubres et morales, s'assurer à soi-même un revenu convenable de ses capitaux". Die maatschappij bouwde tussen 1906 en 1908 arbeiderswoningen in de Bayostraat en de Weldadigheidsstraat. Ze waren van de hand van architect Van Dormael. Naast gemeenteschool 7, die door stadsarchitect Frische werd ontworpen, behoren deze woningen tot de oudste gebouwen van de wijk. Eind 1909 viel de bouwactiviteit stil.

Er waren klachten over de riolering. In vele gevallen ontbrak ook iedere aansluiting op het gas- en elektriciteitsnet. Op 21 juni 1917 schreven 18 bewoners van de Bayo- en de Weldadigheidsstraat in een brief aan de burgemeester: "Wij zijn gedurig verplicht bij stortregens onze zoo noodige nachtrust op te offeren om zoo bij nacht en dag zooveel men kan 't water uit onze huizen te weren, zonder hierin voldoende te kunnen slagen. Aangezien wij werkenden menschen zijn en onze woningen onzen betrekkelijken eigendom zijn door bemiddeling der 'Maatschappij der werkmanswoningen' zijn wij gedwongen deze te moeten bewonen en bijgevolg onze gezondheid, 't eeuwige goed dat wij hebben als arbeidende klasse, prijs te geven aan de ziekten ten gevolge van dezen verderfelijken toestand." In Le Journal des Petites Affiches van 22 mei 1921, na de gemeenteraadsverkiezingen, klinkt het protest als volgt: "Onze inwoners vragen zich af wie de nieuwe schepen van Openbare Werken zal worden. Zij zouden vooraf zijne aandacht willen vestigen op den ellendigen toestand waarin nog zovele straten onzer stad liggen, ter oorzake van de vernielingen tijdens de oorlog en van de heropbouw, welke zoveel straten onbegaanbaar en vuil maakt, en ook nog ter oorzake van de herkasseiing die traag vooruit gaat. Vooral de inwoners van het Nieuw Kwartier in de richting van Park, waar thans de bevolking zo talrijk is, dringen aan op betere herkasseiing en eisen met recht en reden hier en daar een duiker, electriciteit en vooral drinkbaar water."
Pas in 1925 werden de gronden voor de doortrekking van de Weldadigheidsstraat verworven en kon onder meer het probleem van de afwatering van de buurt aangepakt worden.

Ontsluiting van het Nieuw Kwartier: de plannen

In de jaren ’20 stonden in Leuven alle bouwactiviteiten in het teken van de heropbouw van de verwoeste stad, maar in de jaren ’30 ging alle aandacht inzake nieuwbouw naar de ontwikkeling van het Nieuw Kwartier. Dit gebied sloot naadloos aan bij de terreinen tussen de gevangenis en de Vesaliusstraat, waar de bebouwing al voor de oorlog op gang was gekomen. De grote lijnen ervan waren al eerder uitgetekend.

Stadsarchief Leuven

Ontwerp van Frische uit 1896 dat nooit werd aangenomen. Op de tekening zie je ook nog hoe het plan Laenen uit 1838 was opgevat (de licht getekende straten).

Stadsarchitecten als Laenen, Frische en Lens lieten er blijvend sporen na. Het stratentracé van het Nieuw Kwartier ging terug op het 'plan Laenen' uit 1838. Dit rooilijnenplan legde over de onbebouwde stadsgedeelten een sterk geometrisch stedenbouwkundig patroon met brede rechte straten en gesloten bouwblokken. De rooilijnen, breedte (ca 6 m) en hoogte (3 bouwlagen) van de huizen werden vastgelegd. Er moest gratis grond voor de openbare weg worden afgestaan. De eigenaar moest zorgen dat de weg voor zijn eigendom geplaveid werd tot het midden van de straat. Er mochten geen gebouwen worden opgericht op terreinen bestemd voor de openbare weg of langs straten die niet de vereiste breedte hadden. De breedte (1,5 m), helling (5cm/m) en hoogte (12 cm) van de voetpaden werden bepaald. Elk gebouw moest voorzien zijn van een houten kroonlijst en de afvoerbuis mocht niet aan de straatzijde zichtbaar zijn. De as Maria Theresiastraat-Vesaliusstraat moest de Naamsepoort verbinden met de stationsomgeving. De Constantin Meunierstraat was de as die de wijk eigenlijk in twee buurten sneed. In het verslag (1937) over de gronden van het Conscienceplein schreef de schatter dat de 'Constantin Meunierstraat in de toekomst een zekere bedrijvigheid zal kennen doordien zij een korteren weg zal daarstellen tusschen de Naamse Poort en de Statie. Voetgangers en voertuigen zullen er gebruik van maken.' Van de beginidee om die straat te laten uitlopen op een groen park bleef weinig over.
Het sterk hellend reliëf van het Nieuw Kwartier noopte de stadsarchitecten Frische (1899) en Lens (1930) tot wijzigingen van het oorspronkelijke plan. De straten werden omgebogen zodat het Nieuw Kwartier een meer gesloten en geborgen karakter kreeg.

Het bouwen van het Nieuw Kwartier

De aanleg van de nieuwe wijk liep niet van een leien dakje. Dat had heel veel te maken met de moeilijkheden die opdoken als gevolg van het sterk hellend en zanderig terrein. Niet alleen moest de grond voor het aanleggen van de wegen door de gemeente verworven worden, bij de aanleg van de riolering kwam ook nogal wat graafwerk kijken. In 1915 wilde het schepencollege bij die graafwerken Leuvense arbeiders inzetten, die door de oorlog geen werk meer hadden.
Niettemin bleven de meeste gronden lange tijd in gebruik als hoven, o.m. voor de teelt van bloemkool en haver. Landbouwers en hoveniers die de gronden bewerkten, werden bij de verkaveling vergoed. De volkstuintjes aan de rand van het pleintje tussen de Weldadigheidsstraat en de Parkstraat waren daar tot voor kort het enige overblijfsel van. Het rooilijnenplan werd in 1931 definitief van kracht. De werken werden toegewezen in april 1933. Om werkloze bouwvakkers aan werk te helpen was in het bestek de verplichting voor de aannemer opgenomen dat de werken

Stadsarchief Leuven

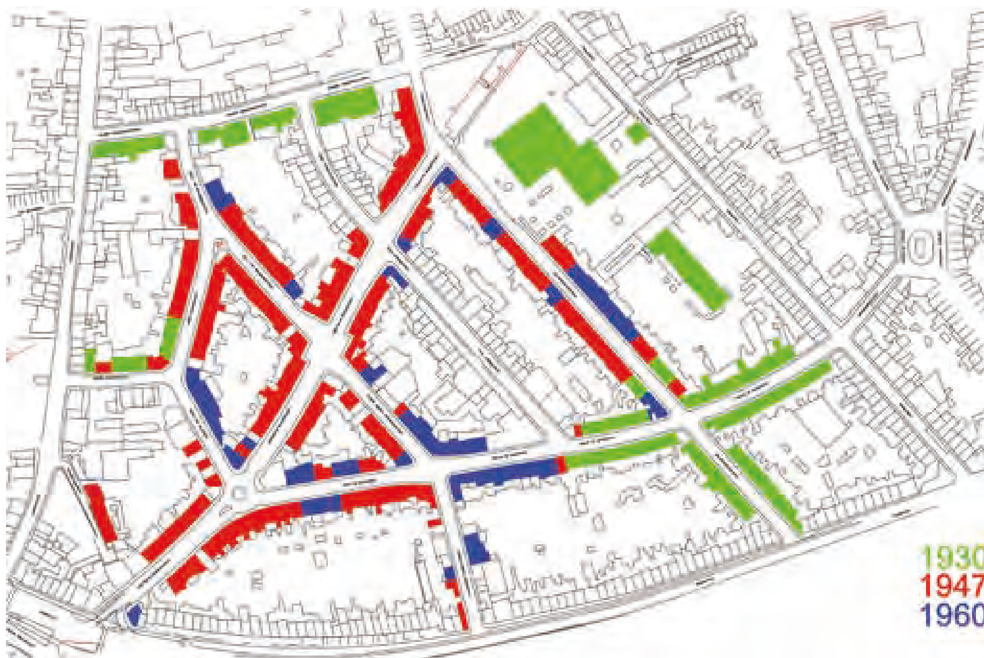
Voor de aanleg van straten werd de zandlaag verwijderd en de riolering aangelegd. Daarna werd alles weer opgehoogd.

uitgevoerd moesten worden met werklieden, van wie minstens 75% woonde op het grondgebied van de stad. Op het einde van 1936 was de infrastructuur aangelegd en kwam de woningbouw in een stroomversnelling.

De afwikkeling van de infrastructuurwerken zorgde ongewild voor flink wat heibel. Alle eigenaars zagen hun eigendom omgetoverd tot bouwgrond. Vooral grote eigenaars verdienden een aardige stuiver aan die ontwikkeling. De stad wilde namelijk de kosten van de aanleg (verwerving, grondnivelleringen,

Het rooilijnplan uit 1930 zoals het werd uitgevoerd.

De bebouwing (1930-1960)

Luchtfoto einde jaren veertig

André Cresens

riolering, boordstenen en wegverharding) wel op zich nemen voor eigenaars die in ruil voor de waardestijging van hun eigendom de grond daarvoor gratis afstonden. Wie echter daarvoor wilde vergoed worden, draaide achteraf mee op voor de investeringen in de vorm van een belasting op de aanleg van wegen. Die verhaalbelasting – die in 1932 werd ingevoerd – zette veel kwaad bloed bij de eigenaars, die al of niet onverwacht na de aanleg een fikse factuur in de bus kregen. Tot diep in de jaren veertig was het Nieuw Kwartier één grote werf. Vooral langs weerszijden van de Weldadigheidsstraat, de Van Arenbergstraat en de Meunierstraat werden maar liefst 150 huizen gebouwd. Vanaf de jaren vijftig werden de laatste vrijstaande stroken en plaatsen ingenomen door ruime huizen en appartementen. Na nauwelijks een halve eeuw was het Nieuw Kwartier een feit.

‘t Pleintje

Enkel het driehoekige pleintje bleef van bebouwing gespaard. Het pleintje werd in de jaren twintig als een weide gebruikt die met prikkeldraad was afgesloten. Om de Meunierstraat aan te leggen wilde de stad het gehele terrein aankopen. De eigenaar voelde er weinig voor om bouwgrond aan de stad af te staan. Hij zag na de aansluiting van de Weldadigheidstraat op de Consciencestraat brood in zijn eigendom. In 1934 besliste de gemeenteraad dan maar het terrein tegen een fikse koopsom te onteigenen voor algemeen nut. In het schattingsverslag (1937) werd het Nieuw Kwartier beschreven als een buurt met ‘hoofdzakelijk middelmatige burgerswoningen van bedienden, ambtenaren, teruggetrokken handelslieden en winkeliers’, en de zijde van de Consciencestraat en de Parkstraat als een ‘volkrijke buurt’. ’t Pleintje werd tot diep in de jaren zeventig zowel in de vrije namiddagen als tijdens de weekends zeer intens gebruikt door turn-, volleybal- en basketclubs. Het was ingericht als volleybal- en als basketterrein, dat laatste nog altijd. Heel wat kinderen uit de buurt leerden daar met bal en netten jongleren. Wat later de volkstuintjes waren, bleef privé-eigendom en werd in 1961 verkocht aan de Belgische staat voor de uitbreiding van de school.

In het voorontwerp voor een nieuw ‘Pleintje’ worden de volgende krijtlijnen uitgetekend: er is heel wat ruimte voorzien om te spelen en te sporten. Een basketbalveld is voorzien, alsook een petanqueterrein en een speelveld

Stadsarchief Leuven

voor kleinere kinderen. Het centrale binnenplein tussen de gebouwen is eerder bestemd voor rustige activiteiten. De bestaande bomen worden behouden naast nieuwe beplantingen.
De sociale huisvestingsmaatschappij Dijledal wil er 33 sociale huurwoningen bouwen. De vroegere stadsschool (eigenlijk de verdere uitbouw van school 7 door stadsarchitect Lens in 1920), de latere Steinerschool, zal gerenoveerd worden en plaats bieden aan 8 sociale duplexwoningen. Verder worden er nieuwbouwprojecten gepland op verschillende hoeken op het Conscienceplein. Onder het centrale binnenplein komt een ondergrondse parking. Het plein, dat tot nu toe nog geen aparte naam had, kreeg de officiële naam 'Hoornplein' naar de oude naam van de Consciencestraat.

Nieuwbouwplannen sociale woningbouw en park

A33-architecten

Stadsarchief Leuven

Plechtige optocht n.a.v. de overdracht van het stoffelijk overschot van commandant Lambert aan de familie (16 september 1945)

2. Het Nieuw Kwartier in tijden van oorlog en verzet

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was het grootste gedeelte van het Nieuw Kwartier nog onbebouwd. Er waren slechts enkele straten aangelegd. De oorlogsgebeurtenissen hebben bijna uitsluitend schade aangericht in de rijkere stadswijken (o.a. de Oude Markt, de Bondgenotenlaan en de stationsbuurt). De meer volkse buurten bleven gespaard, maar de onrechtstreekse schade was enorm: de riolering werd nog slechter onderhouden dan voordien en vele straten lagen gedurende lange periodes opengebroken. Ook tijdens de Tweede

Stadsarchief Leuven

De Naamsestraat ter hoogte van het Heilig Hartziekenhuis (1940)

Wereldoorlog bleef het Nieuw Kwartier van verwoestingen gespaard, maar de onmiddellijke omgeving kreeg het zwaar te verduren. In de Naamsestraat vielen in 1940 en 1944 doden en gewonden. Een V-bom sloeg in op het gebied, waar zich nu Alma II en de campus sociale wetenschappen bevinden.

Bij het begin van de oorlog kregen wij de raad om te vluchten. Iedereen deed dat, uit angst voor bombardementen. We waren op vrijdag vertrokken, op zondag kwamen we terug naar Leuven in een Duitse camion. We werden afgezet op de Grote Markt en liepen naar huis. Ter hoogte van de Parkstraat hield iemand ons tegen: 'Uw huis is afgebrand!' In de nacht van 16 op 17 mei waren er brandbommen gegooid en er was een hele rij huizen, tot tegenover het ziekenhuis, afgebrand. Alles was weg. Van ons huis was niets meer over. Wij liepen verder en zagen mannen die bezig waren tussen het puin de straat weer toegankelijk te maken. Zij zagen wat we meemaakten en brachten ons wat bruin brood en margarine. Er was daar een cafeetje met meisjes van plezier, waar mijn moeder nooit veel van had moeten hebben. De eigenares bood ons aan om die nacht in haar huis te overnachten, en dat hebben we toen gedaan. Ik heb me sindsdien nooit meer echt kind gevoeld. Ik was wel gelukkig, maar er was altijd een zwaar verantwoordelijkheidsgevoel. Die oorlog heeft veel kapot gemaakt. Ik kan nu nog altijd niet naar de nieuwsuitzendingen op tv kijken.

(Marie-Thérèse Vanderveren)

Naast ons woonde Van Orlée. Ik heb gezien dat hij op een voormiddag met groot omhaal werd opgepakt door de Duitsers. Hij was een belangrijk man van het verzet. Zijn vrouw en kinderen zijn daarna naar Aarschot verhuisd. Tijdens de oorlog was er veel contact tussen de mensen. We hielpen elkaar. We gingen schuilen bij Van Rooy in de Mathieustraat, die had een grote kelder.

(Simonne Aerts)

'Tijdens de bombardementen van 1944 gingen veel mensen uit de buurt schuilen in de kelder van het zwartzusterklooster in de Schapenstraat. Naar het schijnt sprong onze hond van pure schrik in de koets waarin ik lag.'

(Willy Liebens)

Nogal wat bewoners waren sterk betrokken in de weerstand tegen de bezetter en bekochten dat engagement met de dood.

Albert Lambert (°1893) was commandant bij de Rijdende Artillerie die in de Sint-Maartenskazerne gelegerd was en woonde in de Mathieustraat. Na de demobilisatie moest hij zich elke maandagochtend melden op de 'Oberfeldkommandatur' in Brussel. Daarvan kwam hij geregeld terug met een pak sluikbladen. Hij bouwde een wijdvertakt weerstands- en inlichtingennet uit. Hij was actief in het 'Geheim Leger' en samen met Louis Bégault de organisator in de Leuvense regio van het Belgisch Legioen. Op 24 februari 1942 werd hij door de Gestapo aangehouden. Hij werd door de Duitse militaire rechtbank veroordeeld en op 31 oktober 1942 gefusilleerd. Hij stond wellicht in nauw contact met wijkgenoot

BERICHT
aan de bevolking van Leuven

Op Zondag 13 Januari 1946, te 11 uur,

MIJNHEER

Albert LAMBERT

AVIS
à la population Louvaniste

Dimanche 13 janvier 1946, à 11 heures,

MONSIEUR

Albert LAMBERT

Stadsarchief Leuven

Eerbetoon vanwege de inwoners van het Nieuw Kwartier

Jean-François Van Oorlé (°1908), die in de Meunierstraat woonde. Hij was dienstdoend procureur des Konings in Leuven. Tijdens de bezetting had hij de leiding van de inlichtingen- en actiedienst 'Ligne Jean'. Hij werd op 4 februari 1943 door de Duitse Geheime Feldpolizei aangehouden en op 1 juni 1944 onthoofd in de Duitse strafgevangenis van Wolfenbüttel. Op 8 augustus 1946 werd in de Sint-Kwintenskerk een plechtige uitvaartdienst ter zijner nagedachtenis opgedragen. Zijn lichaam werd na de bevrijding in 1947 overgebracht naar België. Bij de hoofdingang van het Gerechtshof te Leuven, wordt hij herinnerd met een opschrift op een zuil.

Jean-François Van Oorlé (1908-1944)

G. Wemans

In dezelfde straat woonden nog twee verzetslui. **Frans-Emile Stiers** (°1907) was actief in de verspreiding van sluikpers en werd op 18 maart 1944 aangehouden en gedeporteerd naar Breendonk, Buchenwald en Dora-Sangerhausen. Hij overleed op 18 maart 1945 in het concentratiekamp van Ellrich. François Swerts (°1861) was als partizaan betrokken bij het gewapend verzet en werd op 18 maart 1944 door de Gestapo aangehouden, ter dood veroordeeld en opgesloten in Breendonk, Buchenwald-Eisenbach, Dachau en Allach. Op 29 april 1945 werd hij bevrijd door het Amerikaanse leger. Op 25 mei was hij weer thuis.

Maurice Hollanders (°1916) woonde in de Bayostraat. Deze meubelmaker was actief in het Onafhankelijkheidsfront. Hij werd op 24 augustus 1943 door de Gestapo aangehouden op een onderduik-adres en werd op 28 februari 1944 gefusilleerd in Breendonk.

Lucien-Guillaume Derochette (°1898), leraar klassieke talen aan het Leuvense atheneum, woonde in de Weldadigheidsstraat. Hij werd verklikt door oud-leerling en notoir SS-man Faignaert en op 18 februari 1944 door de Gestapo aangehouden op beschuldiging van verspreiden van sluikpers, opslag van wapens, hulp aan Russische krijgsgevangenen en acties in het onderwijs. Hij was officier van de Patriottische Milities van het Onafhankelijkheidsfront. Hij werd opgesloten in Breendonk, Buchenwald en Lobositz. Op 8 mei 1945 werd hij bevrijd door het Russische leger en op 20 mei was hij weer thuis. Na de oorlog bleef hij leraar.

Tom Schoeters

Weldadigheidsstraat, School7/ Appeltuin, eclecticisme, architect E. Frische

3. Architectuur en uitzicht van de straten

De architectuur: eenheid in verscheidenheid

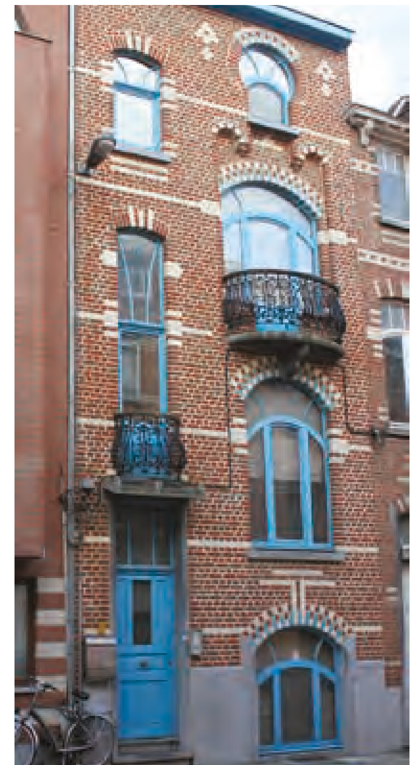
Het Nieuw Kwartier werd ontsloten voor de Eerste Wereldoorlog en vooral tussen de twee wereldoorlogen. Plaatselijke architecten tekenden façades waar ze een eigen, regionale

de Bayostraat, eclecticisme, architect T. Van Dormael

Weldadigheidsstraat, eclecticisme, architect T. Van Dormael

Weldadigheidsstraat, art nouveau

interpretatie gaven aan de heersende architectuurstijlen zoals art nouveau, art deco en in het bijzonder eclecticisme en modernisme. Van de art-nouveau- en art-decostijl zien we een paar voorbeelden in het begin van de Weldadigheidsstraat.

Eclecticisme

Het fascinerende aan de huizen van Theo Van Dormael in de Weldadigheidsstraat en de Bayostraat is de eenheid die ze uitstralen met de details die ervoor zorgen dat de huizen elk toch onderling verschillen. Van Dormael verkreeg dit door gebruik te maken van verschillende soorten stenen – zandsteen, baksteen en witte, blauwe en groene geglazuurde steen – die een harmonieus samenspel vormen. Verder verschillen de huizen ook in de hoogte, soms met een driehoekig of halfronde topgevel en zorgen de insprongen, de gedraaide baksteen, de ontlastingsboogjes, de pilasters, de houten kroonlijsten en de windijzers voor de

nodige accenten. De huizen waarvan de oorspronkelijke voordeur bewaard is gebleven, tonen gevarieerd smeedwerk.
Deze architectuur is niet onder één noemer te brengen, vandaar de naam eclecticisme. Van Dormael heeft vooral gebruik gemaakt van stijlelementen uit de romantiek, o.a. de neogotiek, maar er was al een aanzet tot modernere stijlen.

School 7 tussen de Weldadigheidsstraat en de Parkstraat werd door de stadsarchitect Eugène Frische gebouwd van 1910 tot 1911 in opdracht van het stadsbestuur. De eclectische stijl van Frische mengt neogotische elementen met stijlkenmerken uit de art nouveau - en moderne architectuur. De school omvat een brede dwarsgang die vanaf de beide ommuurde speelplaatsen toegankelijk is en aansluit bij de overdekte hal. Bij de façade van het schoolgebouw gebruikte hij bruinrode baksteen verlevendigd met gele baksteen en blauwe hardsteen. De mooie overdekte hal wordt overspannen door ijzeren spanten en verlicht door dakvensters. Achterin de hal bevindt zich de trap met tussenbordessen, die leidt naar de rondgaande galerij boven, afgezet met een geometrisch versierde, ijzeren balustrade.

Eddy Macquoy

De 'Préau' in school 7/Appeltuin, eclecticisme met art-nouveau-elementen, architect E. Frische

Modernisme

In het interbellum was de modernistische stijl de bouwstijl in Leuven voor nieuwe woonwijken zoals het Nieuw Kwartier. De stijlprincipes van deze bouwstijl, onder andere ontworpen door Le Corbusier, werden sterk beïnvloed door de plaatselijke traditie en architectuur. Doordat de huizen in het Nieuw Kwartier geen alleenstaande villa's zijn, kon de architect niet vertrekken van het modernistisch principe dat uitgaat van de interne verdeling van het huis, waarvan het buitenaanzicht een exponent is. In het Nieuw Kwartier staan er een aantal rijhuizen in modernistische stijl van 6 meter breed met 3 bouwlagen en met een plat dak of een zadeldak. Door het gebruik van het nieuwe materiaal beton konden horizontale vensters geplaatst worden, meestal met metalen profielen. De muren werkte men af met kunststeenbepleistering of met een laag verf (wit of grijs). Het reliëf in de gevel wordt geritmeerd door naar voor- en achter uitspringende delen, kubistische vlakindelingen, open en gesloten erkers en balkons. Verder komt gekleurd glas-in-lood soms voor en geometrisch ijzerwerk in balustrades, in dief-ijzers en in afspanningen voor platte daken. Accenten werden aangebracht in kunststeen of geglazuurde tegels. Het gebruik van ronde raampjes geeft deze stijl ook de naam 'pakketbootstijl' (zoals vaak aan de kust werd gebouwd). Een mooie eenheid van deze modernistische stijl vormen de huizen op het Conscienceplein aan de Nensstraat, waarvan vier huizen van de hand van architect Emiel Van der Heyden. Verder duiken er modernistische façades in vele variaties op in de meeste straten van het Nieuw Kwartier. Onder de vele architecten springen Victor Broos en Jacques Van Meulebrouck in het oog.

Hoek Nensstraat/Meunierstraat, een aaneensluitend geheel van modernisme

Vier huizen in modernistische stijl, in de Meunierstraat, architect G. Sterckx

Van Arenberghstraat, modernisme, architect V. Broos

Van Arenberghstraat, modernisme, architect V. Broos en J. Vanmeulebrouck

Gilbertstraat, modernisme, architect J. Vanmeulebrouck

Hoek Vermeylenstraat en Meunierstraat, architect V. Broos

Gilbertstraat (voormalige De Bie), modernisme, architect Truyens

Het Nieuw Kwartier, straat voor straat

Van de 15 straten die het Nieuw Kwartier rijk is, dragen er 13 de naam van een persoon (11 van een man, 1 van een vrouw en 1 van een familie). Uitzonderingen op die regel zijn de Weldadigheidsstraat en de Verkortingsstraat, die tot de oudste straten van de buurt behoren. Het college koos vooral namen van personen afkomstig uit de cultuurwereld, waarvan sommigen nog maar net waren overleden.
De **Hendrik Consciencestraat** werd pas in de 20ste eeuw naar de beroemde Vlaamse letterkundige en schrijver Hendrik Conscience (1812-1883) hernoemd. Voordien heette de straat gedurende vier eeuwen de Hoornstraat. Deze straat was echter nooit volledig bewoond. In het begin van de 19de eeuw was er enkel bebouwing in het begin van de Hoornstraat aan de zijde van de Naamsestraat : op privé-initiatief werden er gangetjes aangelegd met kleine huisjes.

Jeanne en Jos Van Istendael met mama op 't veld ongeveer ter hoogte van het rechthoekig plein. Op de achtergrond het Consciencepleintje, de huisjes van de Consciencestraat, het begin van de Van 't Sestichstraat en ... het eerste huis van het Nieuw Kwartier: Nensstraat 11. De aarden weg vooraan is de huidige Vermeylenstraat en rechts de aanzet tot Meunierstraat (1935).

Jos Van Istendael

Ongeveer vijf jaar later wandelt Jeanne met Het Laatste Nieuws onder de arm naar huis. Op het pleintje kun je volksspelen zien zoals een klein struifspel en een staande wip.

Jos Van Istendael

Kleine huisjes in de Consciencestraat

Stadsarchief Leuven

Deze leidingwaterpomp werd in 1890 in de Consciencestraat geplaatst (1963).

'In de zomer gingen de vrouwen met hun koffiepot en een gevulde koffiezak naar Kaffei Sjinkup voor warm water. Alleen in dat huizeke bleef een gemetselde stoof met daarop een waterketel met kraantje de hele zomer branden. En daar werden de nieuwsjes uit de buurt uitgewisseld en besproken.'

(Leona Meurrens)

Tot na de Eerste Wereldoorlog bleven deze kleine huisjes aan beide kanten van de Consciencestraat behouden.
De Consciencestraat is daarmee de oudste straat van het Nieuw Kwartier en naast de Naamsestraat en de Parkstraat, de aanzet van de planmatige aanleg. Om de Consciencestraat te verbreden kocht de stad tussen 1919 en 1925 de verkrotte bouwvallige huisjes met onpare nummering aan. De huisjes aan de overkant werden begin jaren dertig gekocht om de aansluiting te maken met de nieuwe straten Vermeylen- en Van Arenberghstraat.
De huidige bebouwing kwam er over een gespreide periode (1880-1967) tot stand met een relatief groot aandeel van traditionele woningbouw, naast enkele invullingen uit de periode 1928-1939 die duidelijk aansluiting zoeken bij de stijl van de rest van het Nieuw Kwartier.

Bij ons thuis hadden we geen water tot ik een jaar of acht, negen was. We moesten het water met emmers gaan halen bij het kraantje aan de (achter)ingang van het Heilig Hartziekenhuis. Dat kraantje staat daar nog altijd. Als mijn moeder de was had gedaan, nam ze het wasgoed mee naar dat kraantje om het daar te spoelen. Alle mensen uit de hele straat haalden daar hun water; je ontmoette er dus altijd andere vrouwen en kinderen. Later werd er waterleiding aangelegd tot in de voorste kamer, die daarna de schoenmakerswinkel werd. Elektriciteit hadden we ook niet toen ik klein was. In de woonkamer was een luster met petroleumlampen die we naar beneden konden halen of naar boven trekken. Er was wel stadsgas,'sommekesgas' noemden we dat, omdat het werkte met muntstukjes. We konden koken op een gasvuur met twee bekkens. Om ons te verwarmen was er de Leuvense stoof. Daar konden we ook eten op klaarmaken.

(Odile Bavin)

Het was een hartelijke en inspirerende periode in een straat die nog veel ruimte bood, en een immer wijzigende mengeling van jong en minder jong, Leuvens en minder Leuvens.
We hadden de allerbeste contacten met zowel onze volkse en gastvrije overburen als met hen die net als wij nieuwelingen waren, die voor lange of minder lange tijd in deze buurt kwamen wonen.

(Jan Hautekiet)

Stadsarchief Leuven

Bloementapijt Conscienceplein (1978)

De **Weldadigheidsstraat** werd zo genoemd na het besluit van het College van Burgemeester en Schepenen van 18 mei 1908. De oorsprong van de naam 'Weldadigheidsstraat' is niet terug te vinden in het Stadsarchief. Er zijn verschillende hypotheses: ofwel werd deze naam bedacht uit dankbaarheid aan de familie de Bayo, die in deze straat gronden schonk aan de stad. Meer waarschijnlijk hield ze verband met het Weldadigheidsbureau dat in deze buurt actief was. Op de plannen van de oudste huizen ontworpen door architect Van Dormael (1908) staat nog de naam "Van 't Sestichstraat" vermeld. De rest van de straat was privé-eigendom en een hekken moest beletten dat particulieren erover zouden lopen. Pas in 1932 werd de straat verder doorgetrokken.

Ik ben geboren in de de Bayostraat 32, als enig kind. In de de Bayostraat speelde ik met mijn buurjongen Constant en met Gene (later van de groentewinkel) met de hondenkar van de vader van Constant. Dan ben ik gaan wonen in de Weldadigheidsstraat en daar heb ik altijd graag gewoond. Het is een rustige buurt (behalve de camions 's morgens van de Aldi en nu van de Carrefour). Maar over het algemeen wonen er hier vriendelijke mensen.

Waar nu de Carrefour is, was vroeger een depot van Palmolive. Daarna is er een parkeergarage geweest, daarna een voedingszaak en ten slotte de "Aldi" en nu de "Carrefour". Aan de kant naar het pleintje toe woonden vooral kaderleden en directeurs. De politieke strekking was vooral christendemocratisch of liberaal.

(Jos Machiels)

Jos Machiels met papa op
't veld vóór school 7 (1935)

Ik woon vanaf mijn geboorte (1934) in de Weldadigheidsstraat. Eerst op nr. 81 en daarna op nr. 40, het huis dat mijn ouders in 1932 lieten bouwen en waarin ik nu nog altijd woon. Vanaf 1961 verhuurde ik kamers aan studenten. Ik was ook onthaalmoeder.

De straat zag er vroeger wel heel anders uit: tussen de Appeltuin en nr. 44 stonden maar een paar huizen. Tussenin was een veld waar vooral tijdens de Tweede Wereldoorlog groenten verbouwd werden. Merkwaardig was wel dat er nooit groenten verdwenen, het ging er eerlijk aan toe in onze straat! Waar nu de appartementen staan tegenover de Appeltuin lag er ook nog lange tijd een veld. Het was een heel rustige straat, er reden bijna geen auto's, zelfs de dokter kwam met de fiets. De bakker, de melkman, de groenteboer, de brouwer trokken voorbij met paard en kar. Er kwam zelfs een Hollandse haringman van deur tot deur met een houten juk op zijn schouders waaraan aan beide kanten een emmer vol haring hing.

(Juliette Stroobants)

De **Familie de Bayostraat** kreeg zijn naam na herziening van het besluit van 8 juni 1905 waar de naam Brabançonnestraat vermeld stond. De nieuwe naam kwam er op 5 december 1906 op verzoek van de 'Société Anonyme'. Ook de eigenaar van diverse terreinen in de buurt had een dergelijk verzoekschrift ingediend: 'qu'une des rues qui traverseront la propriété portera le nom de sa famille'. De familie de Bayo schonk een aantal gronden en kreeg dus de straatnaam uit erkentelijkheid.
Na de Tweede Wereldoorlog kwam er een spontaan verzoek van de inwoners van de Bayostraat om de straatnaam om te dopen in 'Maurice Hollandersstraat'. Het werd niet ingewilligd. Maurice Hollanders woonde op nummer 18 en was tijdens de oorlog bij het verzet.

De **Constantin Meunierstraat** kreeg zijn naam van de Belgische beeldhouwer, schilder en graficus Constantin Meunier (1831-1905). Van 1887 tot 1895 woonde en werkte Meunier in Leuven: hij kreeg van het stadsbestuur een woning en een atelier in het vroegere anatomische amfitheater tegenover de Kruidtuin.
Tot in de jaren '90 was het gedeelte van de Meunierstraat dat langs het pleintje loopt, ook toegankelijk voor doorgaand verkeer. Zo was er vanaf het station een rechtstreekse, vrijwel kaarsrechte autoverbinding naar de Naamsevest. Om de snelheid van het verkeer binnen de vesten af te remmen werd één zijde van het pleintje (gedeelte Meunierstraat) afgesperd (bollenpark en parking). Ook werd er – om dezelfde reden – in een latere fase een kleine rotonde aangelegd op de kruising van de Meunierstraat, de Mathieustraat en de Van Belstraat.

In 1996 werd de buurt opgeschrikt door een zware gasontploffing. Een citaat uit Veto uit die tijd: "Vorige week woensdagavond maakte een gasontploffing een volledig huis in de Constantin Meunierstraat met de grond gelijk. Doordat de inwoners afwezig waren vielen er geen doden. Wel werd een twintigtal mensen gewond door rondvliegend glas en brokstukken. Van een aantal omliggende panden sneuvelden de ramen, en de woning, die net naast het getroffen huis gelegen is, zal wellicht afgebroken moeten worden. De materiële schade van de explosie wordt voorlopig geraamd op maar liefst vijftig miljoen frank."

André Cresens

Gasontploffing (1996)

Vanaf '86 heb ik gedurende een vijftal jaar in de Constantin Meunierstraat nr. 60 gewoond.
Ik heb eens met het Huelgas Ensemble deelgenomen aan een festival in Nicosia. Wel, je zal het niet geloven, maar de directeur van het festival had nog op kot gezeten in de Meunierstraat...

(Paul Van Nevel)

De **Emile Mathieustraat** dankt zijn naam aan de componist Emile Mathieu (1844-1932). Afkomstig uit Frankrijk (Rijsel) groeide hij op in Leuven, waar zijn ouders zangleraars aan de Stedelijke Muziekschool waren. Later gaf hij zelf ook les aan deze school en werd er zelfs directeur van, waarbij hij de school verder uitbouwde. Intussen verwierf hij faam met allerlei composities (o.a. opera's en cantates).

Stadsarchief Leuven

Onbebouwde hoek Meunierstraat-Mathieustraat

Stadsarchief Leuven

Aansluiting Vermeylenstraat op de Consciencestraat

Het stuk grond tussen de Verhaghenstraat, de Bayostraat en de Lebrunstraat was oorspronkelijk één groot veld. Er stond daar verder geen enkel huis. Dat veld werd verhuurd in perceeltjes. Mijn grootvader had daar een stuk, waarop hij patatjes en worteltjes kweekte. In de oorlog was dat zeker nodig. In de Mathieustraat was de zandgroeve, wij noemden dat de zandput. Er was een grote zandheuvel, die je eerst moest afgraven voordat je daar huizen kon bouwen. Ik herinner me als kind dat ik op een dag hoorde dat aannemer Peeters te veel zand eruit had gehaald, zodat onze tuinmuur was ingestort. Die muur vormde de scheiding met de vest. Hij bouwde die muur dan weer op. Verder was iedereen blij dat er zand werd weggehaald, want anders moest je dat zelf doen voordat je kon bouwen.

(Emmy Wouters-De Bruyn)

Mijn oudste zoon Jacques heeft zijn been gebroken in de zavelput. Ze reden met hun fietsjes 'den talud' naar beneden, van de Naamsevest naar waar nu de Mathieustraat is.

(Amelia Verbrugge)

Het korte straatje aan het Pleintje tussen de Meunierstraat en de Conciencestraat heet de **Frans Nensstraat**. Volgens een buurtbewoner was men eerst van plan dit gedeelte ook 'Van 't Sestichstraat' te noemen (naar het verlengde van de straat aan de overkant van de Consciencestraat), maar dat stuitte op protest van de bewoners. Zij voelden zich meer inwoners van het Nieuw Kwartier dan van de (toenmalige) arbeidersbuurt van de Van 't Sestichstraat. En dus werd een ander voorstel naar voor geschoven: de Nensstraat, naar Frans Nens (1873-1935), de kort tevoren overleden gouverneur van Brabant. Deze korte straat kreeg zijn huidig uitzicht in 1938 toen op één na alle panden aan onpare zijde in modernistische stijl werden gebouwd. Het tracé van de straat werd reeds uitgetekend door Laenen in 1838 en hernomen door Eugène Frische in 1899.

De **Frans Vermeylenstraat** werd genoemd naar de Leuvense beeldhouwer Frans Vermeylen (1857-1922), van wie het atelier nog in de Minderbroederstraat 48 staat. De Vermeylenstraat ligt in het centrum van het Nieuw Kwartier. Het verloop start loodrecht op de Constantin Meunierstraat en wordt dan licht gebogen om het perspectief van de nieuwe moderne wijk te sluiten en de verbinding te maken met de Hendrik Consciencestraat

De **Paul Lebrunstraat** werd genoemd naar de Leuvense componist Paul Lebrun (1863-1920). Lebrun werkte als professor muziektheorie aan het conservatorium van Gent en was dirigent in Cambrai. Deze verbindingsstraat werd bij de aanleg van het Nieuw Kwartier vanaf 1931 getrokken, parallel aan de Weldadigheidsstraat en in het verlengde van de Frans Vermeylenstraat. De bebouwing ontstond echter pas na de Tweede Wereldoorlog (dus later dan de omliggende straten). Dat verklaart de keuze om de straat te verbreden.

Wij waren de eersten die in de Lebrunstraat een huis bouwden. In die tijd was de Lebrunstraat een holle weg tussen de zandheuvels. Op de zandheuvels graasden er ezeltjes. Het zand werd gebruikt om de huizen in te voegen, maar achteraf bleek het daarvoor niet te deugen. Daarom moesten veel huizen opnieuw gevoegd worden. Voordat we ons huis konden bouwen, moest er veel zand worden weggevoerd.

De stad wilde van de Lebrunstraat een chique straat maken, een 'avenue' met boompjes. Daarom moesten de huizen vijf meter achteruit worden gebouwd in vergelijking met de andere straten. Maar op de hoeken stonden al huizen en dat strookte niet met het project van de 'avenue', dat dan ook nooit is uitgevoerd.

(Marguerite Dalck)

De **Emile Van Arenberghstraat** kreeg de naam van de Leuvense jurist en letterkundige (1854-1934). Emile Van Arenbergh was dichter en vrederechter en was bevriend met Albert Giraud.
De eenvormige bebouwing in de Van Arenberghstraat ontstond tussen 1935 en 1939 met een duidelijke concentratie van de bouwactiviteit in de jaren 1935 en 1936. In het gedeelte tussen de Giraudstraat en de Consciencestraat werden een aantal panden pas later bebouwd.

Ons familieverhaal in de buurt begint in de Naamsestraat: daar nam mijn grootoom, meneer Van Espen, in 1930 de drogisterij 'In den bol' over. In 1935 bouwde architect Victor Broos het modernistische huis in de Van Arenberghstraat 29 waar de familie en later mijn ouders gingen wonen en waar ik nu zelf woon. Aan de overkant van de Van Arenberghstraat stond een oud vervallen huisje dat als scoutslokaal werd gebruikt. De huizen die er nu staan, werden pas later gebouwd.

(Bob Pardon)

Mijn grootouders hadden een 'blokkenwinkel' (klompen) in de Naamsestraat, waar later 'Het Heksenbroodje' was gevestigd. Hun tuin liep helemaal door tot wat nu de overkant van de Van Arenberghstraat is. Toen die straat werd aangelegd, werd de achterkant van de tuin dus een bouwgrond, waar mijn vader een huis bouwde. Hier in de buurt waren eerst nog bijna geen huizen. Er waren veel zandbergjes met struiken daartussen, een ideale speelplek voor kinderen. We speelden veel buiten na school, ook wel op de vest. We hadden kippen in onze tuin. Mijn vader had een touw gemaakt van aan zijn bed tot aan het deurtje van het kippenhok, zodat hij 's ochtends om zes uur, als de kippen begonnen te kakelen, niet zijn bed uit moest om de kippen naar buiten te laten. Hij kon gewoon aan het touw naast zijn bed trekken en dan ging het deurtje open!

(Maria Verstrepen)

De **Pierre Joseph Verhaghenstraat** werd genoemd naar de in Leuven gevestigde barokschilder Pieter Jozef Verhaghen (1728-1811). Deze gevierde en productieve schilder in de stijl van Rubens was afkomstig uit Aarschot, maar woonde in Leuven. In de Sint-Kwintenskerk hangt van hem het schilderij 'Jezus op de Olijfberg'.

De **Gérard Vander Lindenstraat** werd genoemd naar de Leuvense beeldhouwer Gerard Vander Linden (1830-1911). Hij gaf les in de beeldhouwkunst aan de Leuvense academie.
De bebouwing aan de pare straatzijde dateert voornamelijk uit het tweede kwart van de 20ste eeuw en is van modernistische inslag, maar op bredere en minder diepe percelen dan in de overige straten van het Nieuw Kwartier. De onpare straatzijde werd slechts bebouwd gedurende het derde kwart van de 20ste eeuw met vooral appartementsgebouwen.

Stadsarchief Leuven

Hoek Verhaghenstraat

Toen ik in augustus 1946 in de Gérard Vander Lindenstraat 2 kwam wonen, was het Nieuw Kwartier echt nog nieuw en onvoltooid. Mensen uit de omgeving kweekten er aardappelen en allerlei groenten en dat was enkele jaren na afloop van de oorlog nog zo. Ook in andere straten lagen er nog heel wat openliggende bouwplaatsen op invulling te wachten.

(Vic Van Pelt)

De **Albert Giraudstraat** kreeg haar naam van de vermaarde Franstalige auteur Albert Giraud (Leuven 1860 - Schaarbeek 1929). Hij richtte samen met anderen 'La jeune Belgique' op, een Belgische nationalistische literatuurbeweging uit de jaren 1880. In het stadspark staat een buste van Albert Giraud.
De straat heeft afgeschuinde hoekpanden en werd vrij homogeen bebouwd in de jaren dertig.
In de Gilbert- en de Giraudstraat klaagden de eerste inwoners over het gebrek aan riolering en duikers. De afvoer kon niet verzekerd worden omwille van de hellingen en omdat de stad nog niet in het bezit was van de nodige gronden. Ze moesten maar

Stadsarchief Leuven

Giraudstraat met gaslantaarn

liefst 5 jaren wachten. 'Gas, water en electriciteit kunnen wij er niet bekomen alvorens duikers en straat er zijn aangelegd (…) en daar zitten wij nu 's avonds met de petrollamp, de brandende kachel des zomers, het aanhalen van drinkwater aan de pomp op de Naamsche straat en het uitscheppen van het regenwater uit de bezoekkamers en regenput, waar een honderdtal uit te scheppen emmers per huis een kleinigheid is om enkele dagen gerust te zijn.' (augustus 1931). Pas in mei 1935 kon de stad de inwoners gerust stellen.

In de Giraudstraat stonden er in 1934 een paar huizen. De Van Belstraat was er nog niet. Tegenover de schilder Pardon lagen er bergen zand. Aan de pare kant was er een smidse (waar later een kanobedrijf gevestigd was) en aan de overkant was een kolenhandelaar. Er was ook een garage met oldtimers.

(Leona Meurrens)

Heel wat huizen uit de Naamsestraat hadden tuinen die doorliepen tot helemaal in wat nu de Van Arenberghstraat en de Giraudstraat zijn. Er werd een stuk onteigend om de straten te trekken. Sommige mensen verkochten dan het achterste deel van hun tuin als bouwplaats, anderen bouwden daar zelf een huis.

(Marie-Thérèse Vanderveren)

De **Eugène Gilbertstraat** werd genoemd naar de Leuvense Franstalige schrijver Eugène Gilbert (1864-1919). In het oorspronkelijke rooilijnenplan van het Nieuw Kwartier uit 1928, zou deze straat het buurtplein in de Constantin Meunierstraat verbinden met de Sint-Kwintenskerk in de Naamsestraat. Maar omwille van het grote verval werd ze opgesplitst in de Albert Giraudstraat en de huidige Maria Van Belstraat. Voor de aanleg van de straat werden percelen aan de Naamsestraat recht tegenover het koor van de kerk onteigend, waardoor het tracé loodrecht op deze straat verloopt en de hoekpanden blinde zijgevels vertonen. De straat werd bebouwd vanaf 1929.

De Gilbertstraat was lange tijd slechts aan één kant bebouwd, aan de linkerkant als je met je rug naar het kapelletje staat. Het was daar een lugubere buurt en er is ooit een verkrachting gebeurd. Er was daar slechte straatverlichting. Mijn moeder had een vriendin uit de Meunierstraat, die soms 's avonds op bezoek kwam. Als ze dan naar huis liep, ging mijn vader altijd mee, omdat het te onveilig was om daar alleen als vrouw door te lopen.

(Marie-Thérèse Vanderveren)

Stadsarchief Leuven

De Gilbertstraat met rechts warenhuis De Bie

Stadsarchief Leuven

Tuinen tussen de onbebouwde straatzijde Gilbertstraat en Verkortingsstraat (ca. 1960)

De **Maria Van Belstraat** (naar een Leuvense miniaturiste uit de eerste helft van de 16de eeuw) heette tot voor kort Emiel Vlieberghstraat (Vlaams rechtskundige 1872-1925). Over Maria Van Bel is erg weinig bekend en er is ook geen verlucht handschrift van haar bewaard gebleven.
Voor het Nieuw Kwartier is de bebouwing in deze straat erg heterogeen.

De oudste bewoonster van het Nieuw Kwartier woont in de Van Belstraat. Het is Amelia Verbrugge, in de buurt bekend als de mevrouw die je vaak terugvindt achter de toonbank van wasserij De Lelie. Maar liefst 80 jaren staat deze kranige eeuwelinge in de wasserij.

Amelia Verbrugge

Ik trouwde in 1934 met Pierre Van der Veken (overleden in 1966), van de toenmalige bakkerij in de Naamsestraat. Mijn man is met de wasserij begonnen in 1933. Toen hadden we twee stoommachines. Hij heeft de naam De Lelie gekozen, omdat het een zuivere bloem is. De wasserij is mijn leven.

Ooit hadden we wel twintig meisjes in dienst. Nu werken we nog met twaalf, allemaal familie. Met paard en kar werd de was ook opgehaald en terugbezorgd. Het paard stond binnen op de koer en in de stal achteraan, waar nu de Giraudstraat is. Daar was het nog allemaal open en onbebouwd. In de Verkortingsstraat stonden huisjes die mijn man heeft geërfd. De wasserij is geleidelijk aan uitgebreid met een strijkatelier.

Ik heb altijd graag in de buurt gewoond. We kwamen goed overeen met de buren, maar we kwamen niet bij elkaar in huis. We spraken met elkaar op straat. We deden wel al eens iets voor elkaar als het nodig was.

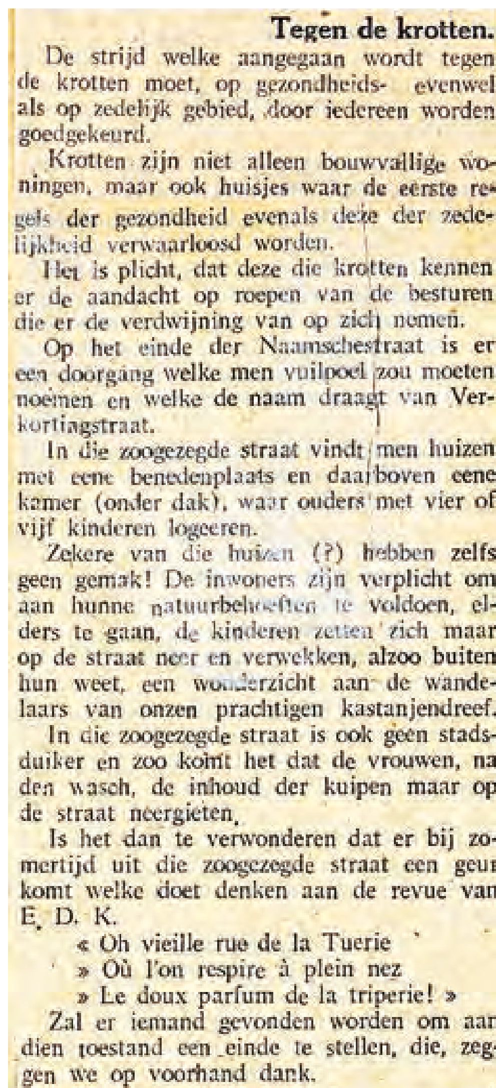
(Amelia Verbrugge)

De **Verkortingsstraat** tenslotte lag in het verlengde van de Broekstraat en functioneerde als een kortere weg naar de St-Kwintenskerk. Mensen konden langs deze straat naar de parochiekerk van Sint-Kwinten zonder langs de stadspoorten te moeten. Voor de aansluiting van de Constantin Meunierstraat op de vest moesten gronden van de Verkortingsstraat aangekocht of onteigend worden. Deze straat is tegenwoordig doodlopend, omdat het schepencollege een eigenaar van een perceel aan de Meunierstraat tegemoet kwam die geen blijvende doorgang naar het 'gepeupel' van de Verkortingsstraat wilde.

De Verkortingsstraat liep vroeger door naar de vest, maar nu is daar een appartementsgebouw gezet dwars over de straat. Hier stonden huisjes in het 'Vilders-stroake'. Het waren allemaal arme mensen zoals Jan de 'scheiresliep'. Als hij ruzie had met zijn vrouw Clementine, riep hij: 'Mag ik terug binnen ?' 'Ja, als ge een kip bij hebt', antwoordde Clementine dan. Ze woonden aan de overkant. Clementine was een 'sukkeles'. Als ze in de wasserij kwam, dan deden we haar was. Op het einde van het straatje was een boerderijtje 'Het protputteke'. Er waren daar koeien en kippen. De koeien stonden op stal, een wei was er niet. Hier liepen ook kippen, want voor de boerderij hadden we eieren nodig. Op een keer gebeurde het dat een knecht de eieren moest rapen, maar er ook een aantal in zijn zak stak. Als die eieren dan braken, kon iedereen zien wie dat gedaan had... Het waren ongeletterde mensen , ze maakten ruzie, ze sloegen hun vrouw, ze dronken te veel.

(Amelia Verbrugge)

Stadsarchief Leuven

Tegen de krotten.

De strijd welke aangegaan wordt tegen de krotten moet, op gezondheids- evenwel als op zedelijk gebied, door iedereen worden goedgekeurd.

Krotten zijn niet alleen bouwvallige woningen, maar ook huisjes waar de eerste regels der gezondheid evenals deze der zedelijkheid verwaarloosd worden.

Het is plicht, dat deze die krotten kennen er de aandacht op roepen van de besturen die er de verdwijning van op zich nemen.

Op het einde der Naamschestraat is er een doorgang welke men vuilpoel zou moeten noemen en welke de naam draagt van Verkortingstraat.

In die zoogezegde straat vindt men huizen met eene benedenplaats en daarboven eene kamer (onder dak), waar ouders met vier of vijf kinderen logeeren.

Zekere van die huizen (?) hebben zelfs geen gemak! De inwoners zijn verplicht om aan hunne natuurbehoeften te voldoen, elders te gaan, de kinderen zetten zich maar op de straat neer en verwekken, alzoo buiten hun weet, een wonderzicht aan de wandelaars van onzen prachtigen kastanjendreef.

In die zoogezegde straat is ook geen stadsduiker en zoo komt het dat de vrouwen, na den wasch, de inhoud der kuipen maar op de straat neergieten.

Is het dan te verwonderen dat er bij zomertijd uit die zoogezegde straat een geur komt welke doet denken aan de revue van E. D. K.

« Oh vieille rue de la Tuerie
» Où l'on respire à plein nez
» Le doux parfum de la triperie! »

Zal er iemand gevonden worden om aan dien toestand een einde te stellen, die, zeggen we op voorhand dank.

Verkortingsstraat Petites Affiches, 1928

Stadsarchief Leuven

Deze hoek blijft bekend als het postgebouw

4. De eerste decennia: een levendige buurt

Bevolking en sociale klasse

Het Nieuw Kwartier had inzake sociale samenstelling misschien weinig interne samenhang, maar naar de buitenwereld toe was het een duidelijk (klein?)burgerlijk kwartier, dat weinig

of geen contact had met de omliggende buurten. Zoals al vermeld vonden kopers uit de latere Frans Nensstraat het maar niets dat hun nieuwe, slechts aan een zijde bebouwde straatdeel ofwel een doortrekking van de Van 't Sestichstraat zou worden ofwel het verlengde van de Weldadigheidsstraat. Zo zouden de nieuwe bewoners mee opgezadeld zitten met een eerder negatief ervaren imago. De 'basse classe' van de Parkstraat was nooit ver weg.
De koper van het perceel op de hoek van de Meunierstraat en de Naamsevest was einde jaren dertig niet te spreken over de blijvende doorgang naar de Verkortingsstraat, zoals trouwens in de rooilijnenplannen was voorzien. Het gedrag van de bewoners van die oude gang liet te wensen over en hij vroeg daarom om die straat af te sluiten. Het schepencollege ging daar prompt op in: eerst met een muur en veel later met een appartementsgebouw.

Wie ging er in het Nieuw Kwartier wonen? Het was geen arbeidersbuurt, maar ook geen buurt voor extreem rijke mensen. De nieuwe buurt trok blijkbaar vooral bedienden en zelfstandigen aan. Waar er aan de randen van het Nieuw Kwartier oorspronkelijk 'gangetjes' waren met vrij armoedige huisjes, werden er in het hart van de nieuwe wijk 'burgerwoningen' gebouwd met ruimere kamers en betere voorzieningen. En in die tijd betekende behoren tot de betere klasse vaak ook dat er thuis een mondje Frans werd gesproken…

Mijn moeder vertelde altijd dat het in de jaren '30 niet veilig was om door de Parkstraat te gaan. Er waren allerlei bendes uit de verschillende wijken, die met elkaar vochten. Dat waren geen kwajongensgroepen, maar echte bendes die stenengevechten hielden tegen elkaar. Daarbij vielen wel eens gewonden. Mijn vader wilde daar niet veel over kwijt, maar ik vermoed dat hij bij één van de bendes hoorde en al eens meedeed. Er waren toen ook nog veel onbebouwde stukken grond. In de buurt waren de mensen beleefd en vriendelijk tegen elkaar, maar heel discreet. Er was niet veel contact. Alleen bij enkele vrienden en bij de familie ging men echt op bezoek. Ook kinderen gingen meestal niet bij elkaar spelen. Op straat spelen was er al helemaal niet bij: dat was iets voor straatkinderen en die waren van een andere klasse!

(Agnes Vandessel)

De meeste mensen spraken Leuvens dialect. Maar het Nieuw Kwartier stond wel een beetje bekend als Franstalig, omdat er mensen woonden die alleen Frans spraken.

(Odile Bavin)

Het Nieuw Kwartier had wel een bepaald etiket. Het Leuvens van onze buurt klonk een beetje anders, een beetje deftiger, dan dat van sommige andere wijken. In sommige gezinnen werd ook bewust Frans gesproken. Er woonden hier vooral bedienden of mensen die zelf een bedrijfje hadden. Ik kende bij ons in de buurt bijvoorbeeld een eigenaar van een kleine brouwerij, iemand met een vervoersbedrijfje, een bankdirecteur. Het was geen buurt waar de mensen 's avonds op een stoel op de stoep kwamen zitten. Dat gebeurde wel in de Prelatenstraat. Daar kwamen we langs als we in Sancta Maria naar school gingen. Mijn oudere zus en ik namen altijd een hele sliert kindjes uit de buurt mee. Dat was heel gezellig! Mijn ouders, en vooral mijn moeder, kende wel de meeste mensen uit de buurt. Zij ging elke dag boodschappen doen en ze stond ook vaak buiten als de bakker of de visboer langs kwam. Zo ontmoetten de vrouwen uit de buurt elkaar regelmatig. Er was op de Sint-Kwintensparochie ook een bloeiende KAV-werking, met naai- en kooklessen, waar veel vrouwen aan deelnamen. Maar verder kwamen de mensen niet veel bij elkaar over de vloer. Ze respecteerden elkaars privacy. Het was geen extraverte buurt, en dat is het nog steeds niet. In al die jaren is er niet zo veel veranderd: het Nieuw Kwartier is nog steeds een rustige woonbuurt in het centrum, met heel wat voorzieningen op wandelafstand.

(Agnes Claeys)

In heel wat gezinnen in het Nieuw Kwartier werd thuis Leuvens dialect en Frans gesproken. Geen Nederlands. Mijn grootvader kon geen Nederlandse brief schrijven, wel een Franse. De middelbare scholen waren voor mijn grootouders en ouders ook in het Frans hier in Leuven. Toen ik naar school ging, in de jaren zestig, waren er wel Nederlandse scholen en nog enkele Franstalige, voor de kinderen van de Franstalige professoren. Al wie zijn kinderen vroeger naar het middelbaar onderwijs wilde sturen, moest er dus voor zorgen dat ze Frans kenden. En dus werd er thuis ook Frans gesproken. Ook in de Galleries Anspach sprak het personeel je in het Frans aan, als je een beetje deftig gekleed was. De taalkloof was ook een sociale kloof. Later, in mijn middelbare schooltijd, had ik soms last van leerkrachten die mij extra viseerden omdat ik thuis Frans sprak. Als ik op de speelplaats durfde Frans te spreken met een vriendin die thuis ook Franstalig was, kregen we straf. In de tijd van Leuven Vlaams was het allesbehalve populair om thuis Franstalig te zijn!

(Agnes Vandessel)

Winkels en café's

Aan de architectuur van vele hoekhuizen uit het Nieuw Kwartier is nog steeds goed zichtbaar dat het oorspronkelijk winkelpanden waren. Voor alle dagelijkse boodschappen konden de bewoners in hun eigen wijk terecht: er waren bakkers en slagers, groentewinkels en café's. In de loop van de jaren '50 van de vorige eeuw verdwenen de meeste van die winkels door de opkomst van de supermarkten.

Privécollectie

Privécollectie

Tot in de jaren zestig konden particulieren zelf de was doen in wasserij De Lelie.

Stadsarchief Leuven

De Lelie (1951)

Wat voor veel mensen een verrassing zal zijn, is dat onze straat (Weldadigheidsstraat) een echte winkelstraat was! De meeste winkels zijn er in het begin van de jaren '50 mee opgehouden. In het huis nr. 4 woonde schoenmaker Knapen. In het huis nr. 10 woonde een 'chanoine', een edele kanunnik. In nr. 19 was er een wolwinkel en men kon er ook wolwerkjes bestellen die de uitbaatsters dan zelf breiden. Toen mijn kinderen klein waren, hebben ze nog spulletjes gedragen uit die winkel. In het huis nr. 21 was een stoffenwinkel gevestigd en de naaister maakte ook zelf kleren. Ik liet er mijn trouwkleed maken! Het huis nr. 24 was bewoond door een modiste. Daar kon je hoeden kopen. Op nr. 25 werkte tot na de oorlog een herenkapper. In het huis nr. 28 baatte meneer Janssens een typmachine-atelier uit. Hij verzorgde verschillende uitgaven. Op nr. 47 was de beenhouwer gevestigd en op nr. 81 woonde de schilder, nadat wij verhuisd waren. In het huis nr. 83 had meneer De Buck een likeurwinkel. 't Vitamientje' is altijd een kruidenierswinkel geweest. Tegenover het 'Vitamientje' was het kapsalon Morren gelegen. Later verdiende hij ook de kost met zijn verhuiswagen.
In de de Bayostraat 39 (naast 't Vitamientje) was een heel typisch winkeltje 'Bij Nieke'. Nieke is in mijn herinnering altijd oud geweest, ze rekende nooit iets uit op papier, niets was geprijsd, je kon er mosterd en andere kruidenierswaren los kopen, bijvoorbeeld in een glas dat je meebracht!

(Juliette Stroobants)

Stadsarchief Leuven

Het café dat de naam droeg van de nieuwe wijk, op de hoek van de Meunierstraat en de Verhaghenstraat.

Stadsarchief Leuven

Chez Mimi op de hoek van de Consciencestraat en de Van 't Sestichstraat

Op het pleintje aan de Meunierstraat was er een café, waar de post een tijd is geweest. Daartegenover was een groentewinkel (nu kinesitherapeut Bomans) en een boekenwinkel (groene huis). De Bie in de Gilbertstraat was een coöperatief, later een zetelmakerij, daarna een computerbedrijf. De Phare in de Meunierstraat was een kruidenier, met achteraan café. Wij gingen altijd in de buurt winkelen, omdat er geen tijd was om verderop te gaan.

(Amelia Verbrugge)

Stadsarchief Leuven

Café Kadol in de Consciencestraat (1951)

Voor wie nu in het Nieuw Kwartier woont, is het bijna niet te geloven hoeveel winkels en café's er vroeger in de buurt waren. Ongeveer elk hoekhuis was een winkel. Zo was er in het hoekhuis Giraudstraat-Van Arenberghstraat een groentewinkel, net zoals in het hoekhuis Van Arenberghstraat-Meunierstraat (waar nu kinesist Bomans woont). Op de hoek van de Meunierstraat was café De Kroon. Op de hoek van de Gilbertstraat met de Naamsestraat was ook een groentewinkeltje. Op de hoek van het pleintje was een spiegelwinkel. Er was in de buurt ook een behangerszaak en een snoepwinkeltje.

(Bob Pardon)

Privécollectie

Koperen plaatje van de smidse Inventa van Louis Vanmeulebrouck in de Giraudstraat.

Winkelen kon je heel dichtbij: er was een beenhouwer, een apotheker, een aantal kruidenierszaken, een bakker. Verder werd er ook veel aan huis gebracht. Er kwam een hondenkar langs met 'bokstring' (haring) en een andere hondenkar met melk. Ook de scharensliep en de brouwer kwamen aan de deur. Op de hoek van de Parkstraat met de vest, waar lange tijd een tankstation was, was toen een cinema. Die had niet zo'n goede reputatie, want als kind mocht ik daar niet langs lopen.

(Agnes Vandessel)

Leuvenaars en studenten

In het Nieuw Kwartier woonden en wonen veel studenten. Nu betrekken ze samen een huis of huren ze een kamer of een studio. Vroeger leefden ze mee met het gezin van de kotmadam. Vele vrouwen zorgden voor 2, 3 of 4 studenten in hun huis als bijverdienste of soms uit bittere noodzaak. Sommige vrouwen waren gedurende 40 jaar kotmadam.
Uit gesprekken met buurvrouwen kregen we een beeld van de goedgevulde dagtaak van de kotmadam: 's morgens kregen de studenten een ontbijt geserveerd. 's Avonds werd een warme maaltijd klaargemaakt. De studenten schoven mee aan tafel. Ondertussen droeg de kotmadam kruiken water naar boven voor de waskom van de studenten. Daarna moesten er ook kolenkitten naar boven gesjouwd worden voor de kachels op elke kamer. In de voormiddag maakte ze de bedden op en bracht de assen en het vuile water terug naar beneden. Vele studenten hielpen wel een handje. 's Zaterdags werden de kamers gepoetst 'als de studenten zelf opgeruimd hadden'.

Na de oorlog was het kotmadamleven comfortabeler door het gebruik van mazoutkachels of gaskachels of centrale verwarming. Met de komst van het studentenrestaurant Alma werden er geen warme maaltijden

meer geserveerd, tenzij de studenten zelf kookten in de keuken. Tijdens het avondmaal werd er tv gekeken, de ene avond in het Nederlands de andere avond in het Frans om iedereen tevreden te stellen. De studenten gebruikten de gemeenschappelijke badkamer. ‘Om te douchen moesten ze bijbetalen’. Er waren jongens en meisjes op kot, ook buitenlanders. Met velen van hen werd nog lang contact onderhouden. Dikwijls was er een vriendschapsband gegroeid. Vele studenten bleven immers 4 of 5 jaar bij dezelfde kotmadam.

Zorgden al die studenten niet voor overlast en lawaai in de buurt? Op de vraag of het Nieuw Kwartier een rustige buurt was, antwoordt Agnes Vandessel: ‘Tot en met januari was Leuven niet rustig. Daar moest je mee leven. Er was geregeld lawaai ’s nachts. Vandalisme kwam wel minder voor. Sinds er huizen zijn waar alleen maar studenten wonen, waardoor er minder controle is, is de studentenoverlast erger geworden. Vroeger had een student altijd zijn kotbaas of kotmadam. Die zorgde voor enige controle, maar ook voor een familiale sfeer. Mijn grootouders hadden drie of vier studenten in huis. Die kregen oorspronkelijk zowel ontbijt als avondeten. Als ze naar de les trokken, gingen mijn moeder en mijn grootmoeder naar boven om hun bedden op te maken en hun kamers te poetsen. Ze maakten veel meer deel uit van het gezin dan nu. Na een tijdje kregen ze enkel nog ontbijt, dan helemaal geen eten meer, en er werd slechts één keer per week gepoetst of helemaal niet meer. In Leuven was het normaal om een student in huis te hebben. In die tijd had je ofwel meisjesstudenten ofwel jongens in huis, niet allebei. Er moest een salon zijn om ‘gemengde’ ontmoetingen te laten doorgaan en daar moest mijn grootvader toezicht op houden. Hij was daar nogal laks in, maar dat raakte bekend bij de universiteit en hij kreeg een berisping! Die studenten hadden doorgaans een goede band met mijn grootouders. Eenmaal heeft mijn grootmoeder een tragische gebeurtenis meegemaakt: een Chinese studente kwam om bij een treinongeval. Haar ouders kwamen over uit China en werden opgevangen door ons. Daarop sloot de Chinese gemeenschap mijn grootmoeder in hun hart. Vanaf toen waren er daar alleen nog Chinese studenten op kot en kreeg mijn oma altijd hulp. Zelfs als ze naar de Aldi ging, droegen de Chinezen haar boodschappen!’

Ook Agnes Claeys getuigt:

‘Zoals heel wat gezinnen in de buurt verhuurden wij op de tweede verdieping twee kamers aan studenten. Die kamers waren van alle comfort voorzien voor die tijd: er was warm en koud stromend water. Daarnaast was er een klein kamertje waar de studenten hun ontbijt kregen. Mijn moeder maakte de kamers schoon. We hadden niet veel contact met die studenten, we hadden elk onze eigen privacy. Maar die studentenkamers waren in onze buurt een heel gebruikelijke bron van extra inkomsten. En onze moeders gingen niet buitenshuis werken, dus hadden ze een kleine job als ‘kotmadam’.

Kinderen in het Nieuw Kwartier: spelen op straat?

Weinig auto's, brede straten, veel kinderen van dezelfde leeftijd... Werd er in het Nieuw Kwartier veel op straat gespeeld? Daarop kregen we heel verschillende antwoorden! Voor jongens lag dat blijkbaar een beetje anders dan voor meisjes...

Mijn moeder had liever niet dat wij op straat speelden, hoewel er andere kinderen waren die dat wel mochten. Zij had ons het liefste thuis. Maar ik herinner me dat we toch eens een hele dag weg mochten, om te gaan spelen op het braakliggend terrein bij de muur van 'de school' (oude Steinerschool). Daar kwamen de kinderen van de buurt samen. Mijn zus en ik hadden boterhammen mee en een fles 'kalissenwater' (zoethout). Ik had een emmertje bij waarin ik slakken verzamelde. 's Avonds was het daar trouwens niet veilig: er stonden daar geen huizen en er was bijna geen verlichting. Daar kon je beter wegblijven.

(Marie-Thérèse Vanderveren)

Stadsarchief Leuven

Als kind speelden we tussen de gekasseide of 'kapotte' Lebrunstraat, waar toen nog geen huizen stonden. In de heuvel naar de Weldadigheidstraat legden wij een piste aan om te fietsen en groeven we gangetjes uit om door te kruipen. Ik herinner me nog een wielerwedstrijd voor nieuwelingen die over de kasseien van De Bayostraat en Lebrunstraat liep en waarbij iedereen buiten zat.

(Willy Liebens)

Conscienceplein in de jaren 1970

Stadsarchief Leuven

Het Nieuw Kwartier was in die tijd (jaren '50-'60) een rustige buurt. Er reden heel weinig auto's en er stonden er ook maar weinig geparkeerd. Een ideale buurt dus voor de kinderen om samen in rond te fietsen. En dat deden ze dan ook bijna dagelijks. Ze spraken samen af, elk met hun fiets, overlegden wat ze gingen doen, ze trokken samen op, haalden kattenkwaad uit, beleefden samen hun eerste verliefdheden, enzovoort. En dat alles in een veilige omgeving waar iedereen iedereen kende. Hun ouders waren gerust als ze bij elkaar waren. De kinderen volgden samen catechese voor hun eerste communie en hun vormsel in de Sint-Kwintenskerk en in een gebouw van de kerk op de hoek van de Naamsepoort achter het tankstation.

Ook gingen ze meestal samen naar school: naar de 'broederkes' van de Sint-Jansschool. Op de hoek van de Van Arenberghstraat en de Meunierstraat stopte de schoolbus die naar de Sint-Jansschool reed (aan de Brusselsepoort). De meeste jongens uit de buurt gingen daar naar de lagere school. Vier keer per dag maakten de kinderen die busrit: 's morgens, twee keer tussen de middag en nog eens om vier uur. Ik bewaar nog steeds heel goede herinneringen aan het verzamelpunt voor die bus, waar de kinderen uit de buurt bij elkaar stonden te wachten en te spelen. Als het regende, schuilden we onder een uitstekend muurtje boven een voordeur, waar we soms werden weggejaagd omdat we zo veel lawaai maakten.

(Bob Pardon)

Wij speelden als kind weinig op straat. Dat hadden ze thuis niet zo graag en dat was in veel gezinnen zo. De hele zomervakantie lang speelde ik thuis met mijn buurmeisje: we deden samen spelletjes, we lazen boeken, we amuseerden ons geweldig! Als we uitzonderlijk toch eens op straat mochten spelen, was dat meestal om te fietsen. Dan gingen we ook naar de Lebrunstraat, naar de zandhopen daar. Overal waar het nog niet bebouwd was, zag je van die zandhopen. Pas als er daar huizen werden gebouwd, werd de grond er genivelleerd.

(Agnes Claeys)

Er waren toen veel minder auto's, het was een stille buurt. Toch speelden wij als kind niet op straat. In de Verhaghenstraat waren er zes kinderen. We gingen wel bij elkaar aan huis spelen, maar nooit op straat. De meeste bewoners hadden ongeveer dezelfde leeftijd, omdat de huizen tegelijk werden gebouwd.

(Emmy Wouters-Debruyn)

Ik (°1967) woonde als kind in de Giraudstraat en nu in de Van Arenberghstraat. In mijn kinderjaren waren er veel minder auto's in de buurt. Je kon er zonder problemen op straat rolschaatsen en fietsen. De kinderen uit de buurt speelden bijvoorbeeld bij de oprit van de garages uit de Van Belstraat, of ze trokken met de fiets naar het sportkot. Ze haalden samen allerlei kattenkwaad uit zoals bommetjes doen springen.

(Jan Verstrepen)

Buurtleven

Konden de bewoners van het Nieuw Kwartier in hun vrije tijd in hun eigen wijk terecht? Werden er activiteiten georganiseerd voor de buurt? Vanuit de Sint-Kwintensparochie trokken er processies door de wijk. Ook de feesten van eerste en plechtige communie waren jaarlijkse hoogtepunten. En verder sprokkelden we enkele echo's van wijkfeesten en de kermis.

In mei trok ook de processie door de straten: vanaf de Sint-Kwintenskerk over de Naamsestraat tot aan de Consciencestraat, dan zo verder tot aan de Parkstraat en via de Bayostraat en de andere straten van het Nieuw Kwartier weer naar de kerk. Alle kinderen die dat jaar hun plechtige communie hadden gedaan, mochten in hun communiekleed meelopen in de processie. De kinderen knipten zilverpapier, dat ze verzameld hadden, in stukjes en dat werd rondgestrooid.

(Odile Bavin)

Stadsarchief Leuven

Op zondagmorgen gingen mijn zus en ik een tijdlang naar de Sint-Antoniuskerk: daar deden we spelletjes en daarna volgden we er de mis. We liepen dan ook mee in de processie die door de hele stad trok en gevormd werd op de vest. Ik was een engeltje met echte vleugels. Op Goede Vrijdag gingen we mee met de kruisweg. Die trok door het Groot Begijnhof, dat toen nog niet gerenoveerd was. Ik vond het er altijd best akelig. Door de catechese op de Sint-Kwintensparochie leerden we meer kinderen uit de buurt kennen. We gingen naar de mis bij de redemptoristen of in Sint-Kwinten. Dat hing vooral van de temperatuur af: in de kerk van Sint-Kwinten kon het verschrikkelijk koud zijn!

(Agnes Claeys)

Elk jaar trok de Sint-Kwintensprocessie uit. Hier wordt het beeld van de patroonheilige door de Consciencestraat gedragen (einde jaren dertig).

De communievoorbereiding kregen we van de pastoor in de kerk. Dat werkte met plaatsen: wie zijn catechismus het beste kende, mocht vooraan zitten. Ik was bij de jeugdbeweging VKLJ in de leiding. Daar gaven we een serie lessen, genaamd 'Gereed voor het leven'. De zusters van Sint-Kwinten organiseerden elk jaar een Sacramentsprocessie. De kleren voor de processie werden bij hen in de kelder bewaard. Zij woonden waar nu de school Windekind is. Daar was toen een kleuterschooltje en een lagere school voor de meisjes. Alle mensen versierden dan hun ramen en zetten kaarsen buiten. In die processie trokken kinderen en volwassenen mee. Mijn vader droeg de fakkel naast het sacrament. Er was ook een meneer die wij kenden die een zwaar beeld meedroeg. Zo trokken we dan door alle straten van de buurt. Maar in de oorlog was het in een of ander jaar te onveilig op straat. Toen trok de processie rond in de tuin van het Heilig Hartziekenhuis. Voor de rest viel er weinig te beleven, dus als er dan zoiets te doen was, kwam iedereen daar naartoe. Er waren ook wel eens parochiefeesten met een Vlaamse Kermis.

(Maria Verstrepen)

Er was elk jaar een bedevaart naar Basse-Wavre. Vroeger had men namelijk een belofte gedaan om de pest, die gestadig voortschreed, te doen stoppen in de Sint-Kwintensparochie. De pest is gestopt aan de Parkstraat, waar dan uit dankbaarheid een kapelleke is gebouwd. Door het Nieuw Kwartier trok ook jaarlijks een processie voor Onze Lieve Vrouwke. Dat gebeurde in de zomer. Ze versierden dan hun huizen met bloemen en kaarsen en een beeldje van het Lieve Vrouwke. We hebben ook twee keer kermis gevierd in een zaal in de Volmolengang, in de garage van de marbrerie. We dansten en dronken wat. Een keer hebben we een braderie gehouden in de Naamsestraat. We hebben dan een tafel met vuren buiten gezet en pannenkoeken gebakken die we gratis uitdeelden. De anderen waren ferm jaloers. Dat moet voor de oorlog geweest zijn.

(Amelia Verbrugge)

Vroeger waren er regelmatig wijkfeesten van Sint-Kwinten. Waar de bloemenwinkel was, stond dan een spiegeltent. Aan de Parkpoort waren er draaimolens. Ik herinner me nog dat ik in mijn mooie kleren van mijn eerste communie (een geel plissé rokje, een wit veloeren jasje, een ecru hoedje, handschoentjes en een sjacochke) naar de draaimolens ging. Maar o wee, mijn hoedje vloog af door de wind en kwam onder een draaimolen terecht en het was helemaal vuil… Toen was het kermis thuis!

(Odile Bavin)

Privécollectie

Sint-Michielsprocessie 1955

Eddy Macquoy

5. School nummer 7

De oprichting van een nieuwe gemeenteschool

In de zitting van 7 december 1909 besliste het liberale gemeentebestuur een nieuwe gemeentelijke kleuter- en lagere school voor meisjes op te richten in het Nieuw Kwartier,

VILLE DE LOUVAIN.

INAUGURATION

DE LA

Nouvelle Ecole Primaire

POUR FILLES

RUE DE PARC

Les Bourgmestre et Echevins de la ville de Louvain

Portent à la connaissance des habitants que l'Inauguration de la Nouvelle Ecole Primaire de Filles, rue de Parc, aura lieu DIMANCHE prochain, 1 octobre, à 10 1|2 heures du matin.

Les locaux de la Nouvelle Ecole seront visibles au public après la cérémonie d'Inauguration jusque 5 heures de l'après-midi.

Louvain, le 25 Septembre 1911.

Les Bourgmestre et Echevins,
LÉON COLINS.

PAR ORDONNANCE :
Le Secrétaire f. f.
François Heremans.

Louvain. — Impr. veuve L. Van Grunderbeeck-Martens, place du Peuple, 26.

STAD LEUVEN.

INHULDIGING

van de NIEUWE LAGERE

MEISJESSCHOOL

PARKSTRAAT

Burgemeester en Schepenen der Stad Leuven

Brengen ter kennis van de inwoners dat de Inhuldiging der Nieuwe Lagere Meisjesschool, Parkstraat, toekomenden ZONDAG, 1 October, ten 10 1|2 uren 's morgens, zal plaats hebben.

Na de Inhuldigingsplechtigheid zullen de lokalen der Nieuwe School aan het publiek zichtbaar zijn tot 5 uren 's namiddags.

Leuven, den 25 September 1911.

Burgemeester en Schepenen,
LEO COLINS.

OP BEVEL :
De d. d. Secretaris,
Frans Heremans.

Leuven. — Drukk. wed. L. Van Grunderbeeck-Martens. Volksplaats, 26.

Stadsarchief Leuven

waar nog geen onderwijs voorhanden was. De katholieke oppositie was niet te spreken over die beslissing, temeer omdat in 1901 ook al een nieuwe gemeenteschool voor jongens (School nr. 6) was geopend in de nabij gelegen Naamsestraat, op de site van het Heilig Hartziekenhuis, en ze nog meer concurrentie vreesde voor de katholieke scholen in de stad.

In 1910 kocht de stad een stuk grond aan van ongeveer 34 are gelegen tussen de latere Weldadigheidsstraat en de Parkstraat. Stadsarchitect Eugène Frische vond de ligging uitstekend en stelde: “Het terrein wordt omsloten door twee grote assen. Enerzijds door de rue de la Bienfaisance, waarvan moet gezegd worden dat ze slechts gedeeltelijk open is, en anderzijds door de rue de Parc, waar de hoofdingang zal komen. De rue de Parc is volledig bebouwd en in verbinding met onze grootse lanen en met het centrum van onze stad, via andere toegangswegen, zoals de straten: rues de Namur, Vésale en de Tirlemont. Het perceel is verwijderd van iedere gelijkaardige gemeentelijke school, bevindt zich in een sterk bevolkt gebied, het meest gezonde van de stad en in afwezigheid van iedere fabriek die verstikkende geuren kan veroorzaken.

De straten zijn voorzien van bronnen-fonteinen gevoed door zuiver water afkomstig van de openbare verdeling van water en de grote riolen vangen al het gebruikte water op van zowel particuliere als van publieke woningen.”
De officiële opening van School nr. 7 had plaats op zondag 1 oktober 1911. De prominenten werden om 10.30u onthaald op de tonen van de Brabançonne uitgevoerd door oud-leerlingen van de Leuvense gemeentescholen en door een symfonisch orkest. Tussen 1862 en 1914 – de invoering van de leerplicht tot 14 jaar - was het gemeentelijk lager onderwijs te Leuven vanuit het niets uitgegroeid tot zeven over de stad verspreide gemeentescholen, genummerd van 1 tot 7.

Het schoolleven

Het eerste schooljaar (1911-1912) telde School nr. 7, 375 leerlingen in de lagere school en 160 in de kleuterschool, wat aantoonde dat de school zeker aan een behoefte voldeed. De lagere school telde 8 onderwijzeressen. De leerlingen waren onderworpen aan een strak tijdschema, van 8.30u tot 11.30u en van 13.30u tot 16u. In de voor- en namiddag was telkens een kwartier pauze. De schoolweek duurde van maandag tot zaterdag. De meisjes waren zaterdagnamiddag vrij. De verlofdagen waren beperkt tot de feestdagen, de vakantie liep van 12 augustus tot 1 oktober.

Een aan het oog onttrokken binnenspeelplaats, ca. 2002. Binnen afzienbare tijd publieke ruimte?

De twee vleugels van het scholencomplex met links het Lensgebouw en rechts het Frischegebouw.

Het verplichte vakkenpakket bestond uit lezen, schrijven, het wettelijk stelsel van maten en gewichten, rekenen, moedertaal en godsdienst/christelijke zedenleer. Op het programma stonden verder aardrijkskunde, geschiedenis, natuurkennis (samengebracht in 'waarnemingsoefeningen' volgens de omgeving en de omstandigheden), gymnastiek, zang, gezondheidsleer en – voor de meisjes – naaiwerk. Om de volkskinderen nog beter voor te bereiden op het leven werden de opvoeding en de moralisering uitgebreid met schoolsparen, schoolmutualiteiten, natuurverenigingen en dergelijke.

In 1920 werd een nieuwe vleugel aan School nr. 7 aangebouwd met o.m. een refter en een turnzaal, het zogenaamde Lensgebouw (genoemd naar de stadsarchitect, die het gebouw ontwierp). Deze turnzaal was buiten de schooluren zeer in trek voor trainingen van turnverenigingen, een judo- en een volleybalclub, lichamelijke opvoeding voor de kinderen van het weeshuis in de Frederik Lintsstraat, repetitieruimte voor zangverenigingen, enz. Bij regenweer konden activiteiten die op het Conscienceplein plaatsvonden, naar het gebouwencomplex uitwijken. Buiten de schooluren en tijdens de weekends werd het schoolgebouw vrij intensief gebruikt. De school was dus een 'brede school' avant la lettre.
In oktober 1937 werd voor het eerst een schoolkrantje gedrukt in School nr. 7. De bedoeling was het tonen van stukjes die geschreven waren door de leerlingen én te bekomen dat de ouders en leerkrachten beter

zouden samenwerken bij de opvoeding van de kinderen. Zo bevatte het nummer raadgevingen voor ouders met de vraag deze niet alleen aandachtig te lezen maar ook toe te passen: "Zendt uw kinderen naar school: flink gewasschen, haar gekamd, tanden gekuischt. Nagels geknipt en rein. Schoenen gepoetst en kleederen geborsteld. Een zuiver zakdoekje op zak. Laat uw kinderen weinig of niet op straat spelen, daar is weinig goeds te leeren; vergt dat ze na den schooltijd onmiddellijk naar huis keeren, stuurt ze ook niet te vroeg naar school (…)".
Het Leerplan van 1936 van het Ministerie van Onderwijs moedigde het drukken op school aan: "De ondervinding leert dat de kinderen veel voelen voor het zetten en er zeer behendig in zijn. Het drukken brengt leven en tevens tucht in de klasse". Toen al een soort Freinetschool in de Weldadigheidsstraat? Overigens was het hele leerplan opvallend vernieuwend: een soepel lessenrooster, rekening houden met de interesses van het kind, discussie in de klas, klasbibliotheek, schoolcoöperatieve, schooltuin en dergelijke.

Na de oorlog ging het bergafwaarts met School nr. 7. Het schoolgebouw trok verrassenderwijs weinig kinderen uit het Nieuw Kwartier zelf aan. Kinderen van de meer gegoede kant van de buurt gingen – vaak met de bus – naar de verder gelegen katholieke scholen. De leegstaande lokalen werden gebruikt als uitwijkplaats voor de beroepsschool voor meisjes in de Bériotstraat en de 'familiale afdeling' van het Lyceum in het Van Dalecollege in de Naamsestraat. In 1961 werden de gebouwen overgedragen aan de Staat voor de huisvesting van het Lyceum, en ook voor afdelingen waarvoor elders plaats tekort was. Even werd nog gedacht aan een nieuwbouw op het terrein van de volkstuintjes, aansluitend op het bestaande schoolgebouw om alle behoeften inzake beroeps- en technisch onderwijs van de Staat op te vangen , maar die bouwaanvraag werd door het stadsbestuur geweigerd. Uiteindelijk verhuisde het Rijksberoeps- en Technisch onderwijs naar de nieuw opgetrokken campus Redingenhof, waarmee een einde kwam aan de versnippering van het Rijksonderwijs in Leuven. Daarmee leek het doek te vallen over de laatste onderwijsvoorziening in het Nieuw Kwartier en wachtte het gebouwencomplex het trieste lot van leegstand. In 1985 bleef er nog één kleuterklasje over.

Stadsarchief Leuven

Nieuw bloed

Vanaf het schooljaar 1985-1986 werd het zogenaamd Lensgebouw uit 1920 verhuurd aan de Steinerschool ‘De Zonnewijzer’ en het Frischegebouw uit 1911 aan de Freinetschool ‘De Appeltuin’.

De Steinerschool verhuisde in 2001 naar een nieuwbouw in Wijgmaal. Het leegstaande Lensgebouw en de aanpalende volkstuintjes werden in 1997 door de stad onteigend voor de aanleg van sociale woningen en een buurtpark. Een eerste bouwvergunning werd door de Raad van State (2004) geschorst omdat die in strijd was met de klassering van de site als stadsgezicht. In een nieuw project voor de heraanleg van de site (2013) wordt de gevel van het Lensgebouw en de typische voortuin behouden.
De Appeltuin kreeg definitief een nieuwe toekomst op de site, toen de stad in 1997 afzag van de onteigening van het Frischegebouw, dat inmiddels als monument geklasseerd was. De Appeltuin is de eerste en oudste school in Leuven en zelfs in Vlaanderen die zich beroept op het Freinetonderwijs. Het Appeltuingebeuren begon in 1979 in de Blijde Inkomststraat, verhuisde enkele jaren later naar Egenhoven en kwam in september 1985 naar de Weldadigheidsstraat. Op dat ogenblik waren er bijna 250 kinderen op de school en dat zal tot heden het leerlingenaantal blijven. Er waren echter grote aantallen kinderen die ook naar de Appeltuin wilden. Vanuit de wachtlijsten van de Appeltuin ontstonden zowat alle andere Leuvense Freinetscholen. In 1997 werd de Appeltuin gemeenschapsonderwijs.
De Appeltuin wil een school zijn waar kinderen, ouders en leerkrachten onderzoeken hoe de wereld in elkaar zit en op een eigen creatieve, democratische manier inhoud geven aan hun schoolproject. Sleutelwoorden daarbij zijn: vrij onderzoek, leren van elkaar, inspraak, vertrekken vanuit de interesses en behoeftes van de kinderen en creatief in de buurt en de wereld staan. De verwevenheid van de school en de buurt is er in al die jaren alleen maar sterker op geworden.

Archief Oleffe

Veteranen Stade Leuven: zittend van v.l.n.r. Bob Dehennin en Rik Vanlommel (1957)

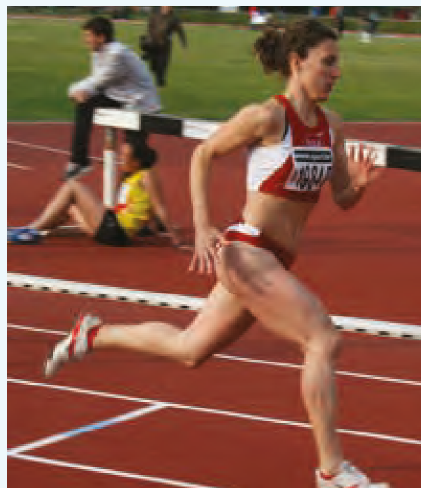
6. Beroemde mensen uit het Nieuw Kwartier

In de loop van de jaren woonden er heel wat bekende mensen in het Nieuw Kwartier: politici, sportlui en artiesten. Ook nu nog kun je er enkele 'beroemdheden' spotten. Een klein overzichtslijstje, dat zeker niet de pretentie heeft om volledig te zijn:

Simon De Cuyper (°1986)

Charlotte Debroux (°1983)

Sportimonium Hofstade

Hubert Lafortune, geportreerd door Jos Dufour (1926)

Theo De Ronde werd in 1937 de eerste directeur-generaal van de Vlaamse uitzendingen van het NIR, een functie die hij vervulde tot aan zijn plotse dood in 1939. Hij woonde in de Albert Giraudstraat.
Soeur Sourire woonde na haar uittreden enkele jaren met een vriendin in het gele huis tegenover het Triangelpleintje in de Van Arenberghstraat.
Radiomaker en muzikant **Jan Hautekiet** woonde een aantal jaren eerst in de Weldadigheidsstraat en daarna in de Consciencestraat.
Paul Van Nevel, dirigent van het Huelgas Ensemble, woonde in de jaren 80 in de Constantin Meunierstraat.
De pianiste **Catherine Mertens** (dochter van professor en muziekkenner Jos Mertens) woonde als kind in de Van Arenberghstraat.
Bob Dehennin en Rik Vanlommel uit de Mathieustraat speelden menig balletje rond bij Stade Leuven. Tijdens het seizoen 1948-1949 luidden de klokken van de Sint-Kwintenskerk de kampioenenmars. Stade promoveerde naar eerste klasse. Een van de uitblinkers was Bob Dehennin.
Paul Goossens (hoofdredacteur De Morgen) woonde als student in de Van Arenberghstraat.
Hubert Lafortune won op de Olympische Spelen van 1920 een zilveren medaille bij het turnen. Hij woonde in de Meunierstraat en was lid van de turnclub ‘La Populaire Louvaniste’. Later werd hij de officiële aanplakker van de stad Leuven, die de verkoopsaffiches op de voorziene borden mocht hangen. De mensen moesten die affiches bij hem binnenbrengen.
Simon De Cuyper is triatleet. Hij woonde in de Weldadigheidsstraat. Op de laatste Olympische Spelen in London in 2012 was hij 26ste, en daar is hij heel tevreden mee. Zijn ambities zijn: eindigen in de top 8 op de Olympische Spelen van Rio de Janeiro in 2016.
Charlotte Debroux woonde in de Weldadigheidsstraat. In 2008, 2009, 2010 en 2011 werd ze telkens Belgisch kampioene 800m lopen. In 2012 werd ze tweede.

7. Actueel buurtleven

In de loop van de laatste decennia werd onze wijk opgefleurd door vele buurtinitiatieven. Lea De Bie (Weldadigheidsstraat), Rikka De Roy (de Bayostraat), Erik Dubois (Meunierstraat), Ilse Geerinck (Vander Lindenstraat), Kolet Janssen (Giraudstraat) en Stef Steyaert (Mathieustraat) vertellen ons over hun projecten.

Buurtfeesten, speelstraten en nieuwjaarsrecepties

In 1996 kwam het eerste initiatief voor een buurtfeest: met strooibriefjes maakten twee vrouwen de bewoners van de Weldadigheidsstraat warm voor een buurtfeest. De Appeltuin-barbecue werd een groot succes! In 1999 sloot de Bayostraat aan. Vanaf 2000 startte het septemberbuurtfeest al op vrijdagavond met een rommelmarkt. Een tentoonstelling over de huizen, een fotopresentatie van de bewoners, een babbelbox, chambres d'amis (bewoners tonen hun creaties), buurtwandelingen met stadsgids kleurden de voorbije feesten. Dat de buurt gebruik mocht maken van de ruimte van de Appeltuinschool was een grote troef voor de organisatie.
De Van Arenberghstraat nam in 2004 het initiatief voor een buurtfeest samen met de Giraudstraat. De Gilbertstraat en de Van Belstraat sloten aan. Jaarlijks wordt er begin september een tent geplaatst waar ongeveer 70 bewoners samen genieten van spaghetti, barbecue, paëlla of ander lekkers. Voordien is er meestal een of andere groepsactiviteit: dat kan gaan van een buurtwandeling over buikdansen tot vingerpopjes breien of het maken van boekjes met recyclagematerialen.
Naar aanleiding van het honderdjarig overlijden van beeldhouwer Constantin Meunier in 2005 werden buren warm gemaakt om een parcours met gids te volgen, en aansluitend was er een kaas- en wijnavond. 50 mensen waren aanwezig, een nieuw buurtcomité was geboren. In 2009 volgde een tweede feest. "'t Pleintje feest" kwam er in 2012 op initiatief van een vijftal jongeren uit de wijdere buurt. Ook in mei 2013 stroomden ze voor de tweede editie van verre toe!

Een van de eerste speelstraten in onze buurt was de Lebrunstraat, maar daar wordt nu geen speelstraat meer gehouden. In 2004 namen enkele gezinnen het initiatief voor een speel- en leefstraat in de Vander Lindenstraat. Van meet af aan wilden ze het project openstellen voor de grotere buurt. Niet iedereen was blij met het nieuwe initiatief: de organisatoren kregen anonieme brieven in de bus met als boodschap "kinderen horen niet op straat te spelen". Maar kleine kinderen worden groot, 2012 was hun laatste speelstraat.
De Bayostraat volgde in 2009. De initiatiefgroep bokste een boeiend programma ineen voor spelende kinderen én voor volwassenen. De straten hebben jaar na jaar nieuwe bewoners en jonge ouders sluiten enthousiast aan bij de bonte bende die begin juli en eind augustus zorgt voor een kleurrijke en levendige straat.

Ook de Giraudstraat startte in 2009 met een speelstraat als inhuldiging van de grote vakantie. De kleine kinderen van het eerste uur zijn groot geworden en/of verhuisd, en de buurtbelangstelling is verminderd. Een beperktere duur van de speelstraat met een concrete activiteit voor de hele buurt lijkt het best te werken. Zo werd in 2013 de zomervakantie ingezet met een buurtaperitief.
Sinds 3 jaar is er ook een speelstraat in de Mathieustraat, aanvankelijk in afwisselende weekends samen met de Vander Lindenstraat. Het initiatief wordt getrokken door vier families, maar het bereik, ook uit omliggende straten is groot.

APPELTUINJAZZ 5

zo 24 januari 2010

Belgian Swingjazz Orchestra

Nico Schepers - Herman Vanspauwen - Dieter Limbourg - Peter Vandendriessche - Bart Defoort - Lode Mertens - Christophe Devisscher - Leen Lhoest - Tony Gyselinck - Johan Vandendriessche

za 20 februari 2010

Tutu Puoane Quartet

Tutu Puoane - Ewout Pierreux - Yannick Peeters - Toni Vitacolonna

aNoo

Ano Junonnen - Tuur Florizoone - Yannick Peeters - Yves Peeters - Dree Peremans

vvk 13 €
kassa 15 €
student 10 €

deuren 19u30
concert 20u00

De Appeltuin
Weldadigheidsstr. 74
Leuven

res. & voorverkoop:
appeltuinjazz@telenet.be
016/22 37 09
voorverkoop: Sax worldmusic
Parijsstraat 31 Leuven

decor & affiche ilse derdan / grapes of art
vu eddy macquoy weldadigheidsstraat 30 3000 leuven

www.appeltuinjazz.be

Appeltuinjazz: uitgegroeid tot een vaste waarde in het Leuvense concertlandschap

'**t Pleintje feest**

De buurtcomités willen ook de winter opfleuren met een kans om elkaar te ontmoeten. In januari klinken de glazen in het zaaltje van Sint-Kwinten, in de Appeltuin of bij een van de bewoners thuis. Ook dat wordt soms gekoppeld aan een historische buurtwandeling of een projectie van foto's van voorbije buurtmomenten.

Samen iets veranderen: Kom op voor je wijk

Een klimplant langs de huizen in de Vander Lindenstraat, een buurtboekje van 'De Weldadige Bayo', het zijn projecten die gesteund werden door het stadsinitiatief 'Kom op voor je wijk'. Het concept voor banken, groen en een fietsstalling in de Vander Lindenstraat werd niet aanvaard (al onze straten moeten blijkbaar doorgang geven aan vrachtwagens) en dat betreuren de bewoners ten zeerste.
Maar het paradepaardje van de wijk is natuurlijk 'Triangel' op de hoek van de Giraudstraat en de Van Arenberghstraat. Architecten uit de buurt hebben het project uitgetekend en de werkmannen van de stad Leuven hebben het verzorgd en degelijk uitgevoerd: de stoep werd vergroot, er kwamen comfortabele en

Speelstraat de Bayostraat

stevige zitbanken, een krentenboom en een buurtbord. In juni 2010 werd het geheel ingehuldigd en intussen is het een niet-weg-te-denken ontmoetingsplaats geworden voor bewoners en passanten. In 2013 werd het project genomineerd door Radio 2 en de Koning Boudewijnstichting voor de actie 'Goed gezien' voor meer kleinschalige buurtsolidariteit!

Knelpunten en dromen

De meeste geïnterviewden wonen hier graag. Centraal wonen heeft veel voordelen, de buurtinitiatieven maken van de wijk 'een dorp in de stad'. Buren worden vertrouwd, worden vrienden.
Maar er zijn ook pijnpunten. In de Vander Lindenstraat verdwijnen gezinswoningen voor studentenhuisvesting. De bewoners dachten dat gezinshuisvesting in onze wijk prioritair was... Zij ervaren

Speelstraat Mathieustraat

Inhuldiging buurtzit
De Triangel (2010)

Buurtfeest Constantin Meunierstraat (2005)

net als in de Mathieustraat meer overlast van studentenlawaai. Ook andere straten klagen soms, of hadden bepaalde periodes last van vandalisme: bloembakken, autospiegels, fietsen… werden vernield. Het droppen van tonnen huisvuil bij de glasbakken op het pleintje blijft een probleem. Al weten we natuurlijk niet wie de daders zijn van zo'n gebrek aan burgerzin.
De verkeerssituatie zou moeten aangepakt worden, waarbij deskundigen de hele buurt in kaart moeten brengen en verkeersluwer maken. Zone 30 wordt niet nageleefd… en blijkbaar zonder gevolgen. De zebrapaden die de buurt verbinden met de Naamsestraat verdwenen gedurende enkele maanden haast geruisloos. Maar een petitieactie van de bewoners zorgde ervoor dat de paden opnieuw werden aangelegd. En bij het buurtplan mogen de straten best wat groener kleuren!

Buurtcomité's bereiken soms te weinig de oudste bewoners uit de buurt, of teren te veel op enkele gezinnen. Het draagvlak van 'de Weldadige Bayo' is het grootst met een grote groep vrijwilligers.
Rikka (De Bayo) en Kolet (Giraudstraat) en met hen waarschijnlijk vele anderen, dromen van een

buurthuis met een gezellige living, waar een dagschotel geserveerd wordt, waar je samen kan strijken, met een repair café... kortom een plek in de buurt waar je kunt binnenvallen en de andere buurtbewoners ontmoeten in een leuk kader.

Het Nieuw Kwartier leeft!

Buurtfeest 'De Weldadige Bayo'

Waar we onze kennis haalden:

WE SPRAKEN MET VROEGERE EN HUIDIGE BEWONERS:

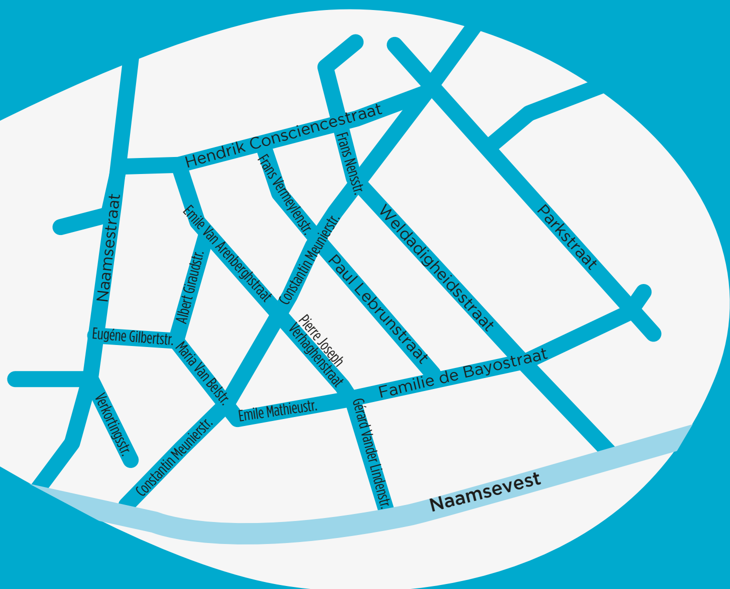
Simonne Aerts (°1936, tot 1938 Vander Lindenstraat , daarna Mathieustraat); Agnes Claeys (°1947, geboren in de Bayostraat, groeide op in de Weldadigheidsstraat, woont in de Meunierstraat); André Cresens (°1950, Weldadigheidsstraat, Meunierstraat); Marguerite Dalck (°1922, Lebrunstraat); Mark D'hoker (°1942, Meunierstraat); Jan Hautekiet (°1955, woonde in de Consciencestraat); Willy Liebens (°1943, bracht zijn jeugd door in de Bayostraat); Jos Machiels (°1930, de Bayostraat, Weldadigheidsstraat); Eddy Macquoy (°1958, Weldadigheidsstraat); Leona Meurrens (°1935, Naamsestraat); Bob Pardon (°1954, Van Arenberghstraat); Juliette Stroobants (°1934, Weldadigheidsstraat); Petrus Swings (°1940) en zijn echtgenote Odile Bavin (°1943, schoenmaker Consciencestraat); Paul Van Calster (°1937, Bertem); Agnes Vandessel (°1957, Weldadigheidsstraat); Marie-Thérèse Vanderveren (°1928, hoek Naamsestraat-Beggaberg, nu de Meunierstraat); Jos Van Istendael (1932 'kachelmaker' in de Consciencestraat); Vic Van Pelt (°1923, Vander Lindenstraat); Amelia Verbrugge (°1914, uitbaatster wasserij De Lelie, Van Belstraat); Jan Verstrepen (°1967, groeide op in de Giraudstraat en woont nu Van Arenberghstraat); Maria Verstrepen (°1934, Van Arenberghstraat en later als Zuster van de Jacht werkzaam in Congo); Emmy Wouters-De Bruyn (°1937 in de Verhaghenstraat, woont sinds haar twaalfde in de Mathieustraat).

BRONNEN:

Het uitgangspunt was: Karol VERBEKE (red.), *Buurtboekje 2007 De Bayostraat – Weldadigheidsstraat Leuven*. Gesprekken met buurtbewoners en onderzoek in het Leuvense stadsarchief leverden aanvullende informatie op. Naast privé-collecties vonden we daar ook afbeeldingen en foto's (collecties Jochmans, Uytterhoeven en Sprengers). We gingen ook te rade bij www.inventaris.onroerenderfgoed.be; www.deweldadigebayo.be;www.leuven.weleer.be en: Jan AMELYNCK, *De moderne woning in Groot-Leuven van 1928 tot 1940. Een aanzet tot inventarisatie en analyse*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U.Leuven, 1988, pp. 47-73; Kathia GLABEKE, *Wat leert de straat? Leuvense straatnamen toegelicht,* Leuven, 2011; Maarten SMEETS, Archeologisch vooronderzoek op de hoek Naamsestraat-Verkortingsstraat, in: Leuven historisch, jg. 10, juni 2013, pp. 22-27; Rik UYTTERHOEVEN, *Leuven Weleer*, deel 6, Leuven, 1990; Herman VANDER HAEGEN, *Leuven, een stad die groeit. Een gemeenschap bouwt aan haar milieu*, tentoonstellingscatalogus, Leuven, 1975; Griet VOS, *Voor de verheffing van het volkskind. Het gemeentelijk lager onderwijs in Leuven* 1862-1914, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U.Leuven, 1994; Georges WEMANS, *Focus op een politiek gevangene uit Wereldoorlog II: Jean François Fernand Van Oorlé uit Walshoutem*, in: Ons Landens Erfdeel, jg. 27, december 2004, pp. 28-39. M.b.t. gemeenteschool nr. 7: Piet STEVENS, in: Open Monumentendag 1992 (pp. 36-38) en 1995 (pp. 48-52).

POSTES

Met de steun van

Met steun van de Vlaamse overheid

